

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204245

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 83-1   Accession No. T 3429
H 25 B .

Author   యనుమోల రావు, ధనికొండ

Title   బుద్ధి శరణ 1947

This book should be returned on or before the date
last marked below.

బుద్ధి శాస్త్రి

[కథల సంపుటి]

రచన

ధనికొండ హనుమంతరావు

1947

ప్రచురణ

సుందరరాం అండ్ సన్స్ తెనాలి

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు

శేషు అండ్ కో., తెనాలి

అన్నీ హక్కులూ రచయితవి

మొదటి ముద్రణ నవంబరు, 1947

రూపాయి

Checked 1969

యూనిటీ ప్రింటర్స్ తెనాలి

బు ద్ది శా లి

“డోర్లో దొంగల హడావిడి యెక్కువగా వున్నట్టుందే?” అన్నాడు గోపాలం.

“మొన్న నూవీనిలో డాక్టర్ గారింట్లో మూడువేల రూపాయల విలువగల వస్తువుల్ని దొంగిలించారు.” అన్నాడు, దాసు.

“ఆ డాబా ఇంట్లో యెలా ప్రవేశించారు?” అన్నాడు శేషు.

“అదే వాళ్ల చాకచక్యం. ఆ కీలకం తెలుసుకోగలిగిన ప్రతివాడూ దొంగయేందుకే ప్రయత్నిస్తాడు. యెందుకంటే ఆ రేసి నెల్లకొక రాత్రి వంతున పనిచేస్తే చాలు!”

“దొంగలంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. మూడేళ్ళక్రితం ఏలూరులో వుండగా .... యెండాకాలం ఆరుబైట పడు కున్నాం. అర్ధరాత్రి ఇంటికప్పులో చప్పుడైతే, బద్ధకంగా వుండికూడా లేచి చూద్దామను కూంటూండంగా పిల్లివొకటి పైనుంచి దూకింది. వెధవపిల్లిని తిట్టుకుంటూ హాయిగా నిద్ర పోయాను. తెల్లారేసరికల్లా కప్పులో అమర్చబడ్డ పెద్ద వెంటిలేటర్ ప్రత్యక్షమైంది. దాని కూలికిగాను వెయ్యి రూపాయల తెలుపూ పనుపూ లోహాలు యిచ్చుకోవాల్సి వచ్చింది ....”

“ఆ మాటకొస్తే .... ఐదేళ్ల రాడు బాపట్లలో వుంటూండగా బైట జోరుగా గాలీ కుంభవర్షమూను! దొంగ ఎంత

సేపట్నీంచి ఆ గాలివానలో కాపలా కూర్చుని వున్నాడో తెలియదు. మా ఆవిడ దొడ్డితలువు తెరిచి అవతలికి వెళ్ళి వచ్చేలోపల, వంటింట్లో నుంచి లోన ప్రవేశించి వుంటాడు. ఆమెకు బాగా నిద్ర పట్టక సామాను సర్దటం మొదలు పెట్టాడు. ఖరీదైన చిన్నవస్తువులన్నీ నా లెడర్ సూట్ కేసు లోకి సర్దుకొని, తడిసి ముద్దయిన వాడి బట్టల్ని విడిచేసి, యిచ్చీ బట్టలు కట్టుకొని - మిగిలించేమన్నా వుంటే తన తరువాతివాడికోసం వీలుగా వుండేట్టు వాకిటి తలుపు భార్లగా తెరిచి-రంగేళీ రాజల్లే వుడాయించాడు. మధ్యలో నా కొకసారి మెలుకువ వచ్చిందికాని లైటుఆర్పేసి వుండడంవల్ల—బహుశా గాలికి పోయి వుంటుందని—ఒత్తిగిలి ఇంకా వెచ్చగా వుండేందుకు రగ్గు పైదాకా లాక్కుని పడుకున్నాను.... .”

“పోలీసు రిపోర్టు చెయ్యాలా?”

“ఏం లాభం? కేసు రిజిస్టరు చేసుకోవటం వరకే వాళ్ళ సహాయం; తరువాత వస్తువు లేమన్నా దొరుకుతే కేసు, లేకపోతే ఏం లేదు.... వాటి వెనుక ఇంకోదొంగ అదే రాత్రి తనకోసం సిద్ధంగా తెరిచివున్న తలుపుల్లోంచి ప్రవేశించక పోవటం కొంత నయమని ఊరటచెందాను—”

“పోలీసులు ఇంత పనికిరాకుండా పోయారే?”

“మా ఇంట్లో జరిగిన నాలుగోనాడు సర్కిల్ ఇన స్పెక్టరు ఇంటికే కన్నం పడ్డది. ఎంత పోయిందో సరిగ్గా తెలియదు, అసలు కేసుకూడా రిపోర్టు కాలేదు. ఎలా

అవుతుంది? వాళ్ళను వాళ్ళు కాపాడుకోలేరు—మననేం కాపాడుతాను?”

“ఆ వారంలో ఎవరైనా నిమోనియాతో చచ్చి డేమో కనుకోక పోయావా?”

“అది మన కేచిధంగా వువయోగిస్తుంది?”

“దొంగ వాసలో గంటల తరబడి వుండి వుంటాడనేదీ, వాసలోనే తడుస్తూ వెళ్ళిపోయాడనేదీ స్పష్టం. వాడికి నిమోనియారాకుండా వుంటుందా?” తన తెలివి తేటల్ని చూడమన్నట్టు శేషు ఊపిరి గట్టిగా పీల్చి పొడుగు సాగేందుకు ప్రయత్నించాడు.

“అసలు ఆ దొంగది ఏవూరో ఏమో? వాడి పాత గుడ్డలు వొదిలివెళ్ళాడు, కాని యెడ్రసన్నా వొదిలి వెళ్లాడా? నిమోనియా తప్పనిసరిగా వొచ్చితీరాలని ఏమిటి? వొచ్చినా చావాలని ఏముంది? మంచి డాక్టరుకు ఫీజు ఇచ్చుకోగల పైకం చేతులో వుండగా వాడికేం భయం? అదంతా అలావుంచి నిమోనియా వొచ్చిన ప్రతీరోగి దగ్గరకూ వెళ్ళి యెక్కడ పరీక్షిస్తాం? అదంతా లేనిపోని శ్రమ!”

“ఒకవేళ మనకు మధ్యలో మెలకువ వస్తేమాత్రం ఏం చెయ్యగలం? వాళ్ళు ఏ ఇతర వృత్తికీ పనికిరాక యీ వృత్తికి దిగినవాళ్లు. మనకన్న బలవంతులు. జైలన్నా, పోలీసులన్నా, వాళ్ళు పెట్టే యమయాతనలూ బాధలూ లెక్క చెయ్యనివాళ్లు; చివరకు ప్రాణానికూడా. తెగించేవుంటారు. వెంట ఆయుధాలుకూడా వుంచుకుంటారు. వాళ్ళు పెద్ద

యుద్ధానికూడా సిద్ధంగా వున్నవాళ్లాయె! మనం ఏమర
 పాటున వున్నవాళ్ళం. నిద్రమత్తులో తూలుతూ అప్పుడే
 లేచి విషయాన్ని అర్థం చేసుకొని మంచిదారి ఆలోచించు
 కొనే వ్యవధికూడా వుండదు. అసలు లేచేందుకే భయం!
 ఒకవిధంగా లేవకుండా నిద్రనటించడమే మంచిది. లేస్తే
 తనను పట్టుకుంటారనీ, తంతారనీ, జైలుకు పంపుతారనీ
 వీటన్నిటినుంచీ ఏదోవిధంగా దూసుకుపోయ్యేందుకు ప్రయత్నం
 తీస్తూ ఆ తొందర్లో దగ్గరవుళ్ళు ఏ కత్తివో ఒక్కనిసుకు
 విసిరికూడా పోతారు. పూర్వం ఒకసారి మా పొయగింటా
 యన దొంగను పట్టుకోపోతే వాడు ఆయన చేతిమీద
 జన్మంతా గుర్తుండేట్టు బాకుపోటు పొడిచి మరీపోయ్యాడు.
 పోయిన విలువైన ఆభరణాలకల్లా ఆయన గాబడి ఆ మచ్చే!
 ఇంకా నయం.... ఆ కత్తి ఏ గొంతులోనో పొట్టలోనో
 దిగబడటయితే....?"

అప్పుడు ఏమయ్యేవో వూహించుకో మళ్ళుట్లు ఆగాడు.
 మరతిప్పిన కుళ్లాయీలూ రక్తం బొళబొళా కా రేదని చెప్పక
 పోవటం, చెప్పేవిధానంలోని టెక్నిక్.

శేషు అంతా వూహించు కుంటున్నాడు. ఆ కనిపించని
 దొంగలమీద అతని కోపం మిన్నుముట్టింది. ఇప్పుడే
 వాళ్లు యెదురైతే ప్రాణానికూడా తెగించి తలబడేందుకు
 తగినంత శక్తి తనలో సమకూరినట్లు తోచింది.... మధ్యలో
 మెలుకువ వచ్చి కూడా చూసి సహిష్టు వూరుకొని ఆ దొంగ
 తనాన్ని విజయవంతంగా సాగనివ్వటమే కాక అలాటివి

ఇంకా జరిగేందుకు ఒకవిధంగా ప్రోత్సాహాన్ని యివ్వటం— ఆ పిరికితనానికి తనలో తాను నవ్వుకున్నాడు. న్యాయాన్నీ చట్టాన్నీ కాపాడేందుకు—తనైతేనా—యెగిరి వాడిమీదికి నూకేవాడు జయూపజయాలు దైవాధీనాలు. ఈలోపల యిరుగుపొరుగు సహాయంకూడా వస్తుంది. అప్పుడు ఆదొంగ వెధవను వేవచెట్టు మొదలుకు చేతులు వెనక్కు విరిచి చాంతాళ్ళతో కట్టి శరీరమంతా హూణం హూణంచేసి పోలీసు స్టేషన్ కు లాక్కువెళ్లేవాడు... అప్పటికే పోల్లూటలో తను అలిసి పోయి వుంటే మిగతా జనమే ఆ పనిచేసేవాళ్లు. మరీ బడిపిల్ల కాయలువుంటే మళ్లీ యింకోసారి యింతమంచి ఛాన్సు దొరుకుతుందో దొరకదోనని వాడి ఎముకల్నికూడా విరగొట్ట సన్నాహాలు చేసేవాళ్లు.... అప్పుడు తను తీరిగ్గా సిగరెట్టు ముట్టించి యీదృశ్యాన్ని కళ్లారాచూసి ఆనందిస్తూ, నాజూగ్గా పొగను గాలిలోకి వదులుతూంటాడు. గుమిగూడిన జనంలో ఆడవాళ్లు (పిల్లలూ ముసలివాళ్లూ మినహాయించి) తన యీ అతిధైర్య సాహసకార్యానికి నోటితో పొగడక పోయినా కళ్ళతో మెచ్చుకుంటూంటే....! ఆ ఆనందమంతా నిజంగా అనుభవిస్తున్నట్టే తోచి, చెక్క-టేబిలు విరిగేటంత బలంగా గుద్ది, యెగిరి గంతేసి.... తనయెదుట దొంగకు బదులు ఇద్దరు స్నేహితులున్నట్టు ఇప్పుడే తెలుసుకొని నిరుత్సాహంతో కూలబడ్డాడు.

“ఏమిటీ—హిస్టరీయా ఫిట్ కాదుకదూ!”

“శరీరం పైత్తిందిందా?.... డాక్టర్ను పిలవాలా?”

శేషు గట్టిగా నిట్టూర్చి “మీరందరూ విరికిపందలు ! దొంగ యింట్లో ప్రవేశించి, హక్కున్న మీ ఆస్తిని దొంగి లించుకు పోతున్నా గుడ్లుమిటకరించి చూస్తూ పూరుకున్నా రంటే మీ శరీరంలో అసలు ధైర్యమనేది లేదు. పైగా నిద్ర నటించటమే ఒక విధంగా మంచిదని సలహా చెప్పొచ్చారు.... అసలు దొంగను చూస్తే మనకు కలిగే భయం కన్న, మనను చూస్తే దొంగకు కలిగే భయం యెక్కువై వుండాలి: ఎందు కంటే -- వాడిది కల్మషాత్మ. మన ఒక్క కేకకు లోకమంతా (దొంగలు మీనహాగా) మన పక్షం వహించి పోట్లాడు తుంది. న్యాయమూ, రక్షణ చట్టమూ, యెర్రబుట్టలూ మనకు యెప్పుడూ తోడునీడగా అందుబాటులో వుంటాయి. ఈ ఆయుధాలన్నీ వుంచుకొని భయపడితే -- మన మొగతనం యెంతా?”

“అదంతా నిజమేకాని -- వాళ్లు జీవితాలమీదనే ఆశలు వొదులుకున్న మొండి వెధవలు. డబ్బుపోతే మళ్లీ సంపాదించుకునే అవకాశం వుంది. కాని ప్రాణం పోతే....?”

“కబుర్లు చెప్పకు.... అదేనేనైతే నా? --” అని తనైతే నిజంగా యేంచేసేవాడో ప్రత్యక్షంగా చూపేందుకు తగిన పరికరాలేమీ లేకపోవటమూ, పరిస్థితి ఊహాగానమేకనుక తగిన వుద్రేకం వెంటనే కలకగ పోవటమూ గమనించి, తన ప్రతాపాన్ని శబ్దమయేట్టు పళ్లు పటపటాకొరకడంతో సూచించాడు.

రాత్రి భోంచేసి నప్పట్టుంచీ ఆలోచిస్తున్నాడు. దొంగల గోడవ ఒక్కటే అతని బుర్రలో పనిచేస్తూవుంది కిటికీదగ్గర నిలబడి బైటికి చూస్తూవుంటే ఆ కటిక చీకట్లోంచి నిజంగా దొంగ వస్తూన్నట్టే తోచింది.... వెంటనే బ్యాటరీలైటువేసి చూశాడు... ఒత్తుగా పెరిగిన మొక్కలు గాలికి తలలాడిస్తూం డడం తప్ప యింకేమీ కనిపించలేదు. ఆ మొక్కలచాటున దొంగదాక్కొనివుంటే - కనుకోవటం చాలాకష్టం. వెధవ మొక్కలు! వాసనలేని పూలనూ, పనికిరాని పళ్లనూ కాచేందుకూ, దొంగ వెధవల్ని ప్రమాదాల్నించి కాపాడేం దుకూ, గొంగళి పురుగులకు ఆహారాన్ని సరఫరా చేసేం దుకూ, భూసారాన్ని వీల్చేందుకూ తప్ప ఇంకెందుకూ పనికి రావు.... రేపే ఏటన్నింటినీ వీకించి వెంట పోగులో వేయించాలని నిశ్చయించు కున్నాడు.

ఇంటిదుట్టావున్న కాంపౌండ్ గోడను పరిశీలించి చూశాడు. ఏమంత యెత్తుగావుందీ? కుక్కల్ని, పందుల్ని, మేకల్ని - యింకా యిలాటి జంతుజాలాన్నుంచి కాపాడేం దుకు తప్ప, దొంగలనుంచి కాపాడేందుకు మాత్రం యేవిధంగానూ పనికిరాదు తండ్రి పోతూపోతూ దొంగలకు అలివికాకుండా వుండేట్టు కోట గోడంత యెత్తున కట్టించి వున్నట్టయితే తనకీ మనోబాధ వుండకపోనూ... ఐనా ఎంత యెత్తుంటే మాత్రం వాళ్లు రాలేకపోతారా? కొంతవరకూ కాపాడుతుంది కాని.... అసలు కాంపౌండ్ గోడలులేని ఇళ్ల

ల్లోనూ, పూరి పాకల్లోనూ, తలుపులూ, దర్వాజాలు కూడా లేని ఇళ్లజోలికీ దొంగలుపోరు. ఎందుకంటే లోపల యేం దొరకుతుందో వాళ్లు బయటనుంచే గ్రహించగలరు. తొందర పడి వెళ్తే - యింకో చోట కష్టపడి మూటకట్టిన దొంగసొత్తును పొరపాటున కానీ, లేక ఇంటివాళ్లు హఠాత్తుగా లేచి అరిచే అరుపులకు కానీ - ఆ ఇంట్లోనే మరిచిపోయో, వూదిలి పెట్టో రావొచ్చుకూడాను. అందుకనే పైన చెప్పినరకం ఇళ్లల్లో నివసించే వ్యక్తులకు యీ దొంగల బాధ వుండదు; మనోచింత లేకుండా హాయిగా నిద్రపోతారు. ఏ ఇంట్లో ప్రవేశించినా రిస్క్ ఒక్కటే! ఐశ్వర్యవంతుల ఇళ్లల్లో జొరబడ్డందుకు ఒకరకం శిక్షా, బీదవాళ్ల ఇళ్లల్లో జొరబడ్డందుకు ఒకరకం శిక్షా లేవుగా! అందుకని కాస్త గిట్టుబాటుకుకూడా కనిపెట్టి పోతుంటారు.

చెక్కుచెదిరేందుకు వీలేకుండా సిమెంటుతో పెద్ద భోమాణాలకుమల్లే కట్టిన డాబ్బాలూ, మేడలజనం - వాళ్ళు కూడా యీ భయం తక్కువే! నెలజీతాలమీద కాపలా వాళ్లనుకూడా పెట్టుకుంటారు. కనుక హాయిగా నిద్రపోగలరు. పోతే తనలాటి మధ్యతరగతి కుటుంబీకులు ఎటూకాకుండా వేళ్లాడాల్సిందే! తనయింటికి తనే పోతే జీతమేమీలేని కాపలా వాడు.

భార్య భోజనం పూర్తి చేసివచ్చి “గాలి లేదు. బయట పడుకుందాం” అంది.

బైట పడుకునేందుకు శేషుకు భయంగావుంది. మరీ ఆ దొంగల మొండిహృదయాల్ని, తెగింపునూ అన్నిటికన్నా వాళ్లు చేబట్టే ప్రాణాపాయకరమైన ఆయుధాల్ని తలుచుకున్న కొద్దీ అతని మనస్సు ధైర్యపు శిఖరాలనుంచి బరబరా దిగజార నారంభించింది. ఇదంతా బైటపెట్టకుండా (తన పురుషత్వానికి హాని కలిగేందుకు వీళ్లేదుగా మరీ.... అందులోనూ భార్య ముందు!) “ఇక్కడ కిటికీలోంచి గాలి బాగా వొస్తుంది. మళ్ళీ వానవొస్తే ఇవన్నీ లోపలకి జేరేయ్యలేం.... ఆకాశం వైపుచూడు .... మబ్బుయెలాపట్టిందో!” అన్నాడు.

“అమావాస్య నాడు చీకటిగా వుండదా యేం? మేఘాలు యొక్కడ వున్నయ్? నక్షత్రాలు బాగామెరుస్తూ వుంటే—?”

“దొడ్లోవొద్దులేవే!” అన్నాడు. కారణాలేమీ లేక పోవటంవల్లా, ఉన్నా బైటపెట్టేవి కాకపోవటంవల్లా—ఒకవిధంగా కంఠస్వరాన్ని బతిమాలుతూన్నట్టుగా తగ్గింది.

“ఇంట్లోమాత్రం నేను పడుకోలేను. సాబళ్లంతా వేలింది.”

“ఫరవాలేదు....”

“ఏమోబాబూ! మీకునచ్చుచెప్పలేను. నేనుమాత్రం లోపల పడుకోలేను. కావాలంటేమీరు ఇంట్లోనే పడుకోండి”

ఇది ఆమె నిశ్చేతాభిప్రాయమని తేలిపోయింది. శేషుకు యెదిరించే శక్తిలేదు; అందులోనూ అకారణంగా! తను ఒక్కడూ యింట్లో పడుకోవడాన్నిగూర్చి యెక్కువగా

ఆలోచించాల్సిన పనిలేదు. భార్యను ఒంటరిగా దొడ్లో పడుకోనిస్తే—నిజంగా ఆదొంగేవాస్తే అబలను కాపాడేందుకు, సబలుడైన తను—భర్తరూపంలోని సర్వరక్షకుడు యెంతైనా అనాసరం!.... అందుకనే మరేమీ వాదప్రతివాదాలు జరక్కుండానే రెండు మంచాలూ దొడ్లోకి వెళ్లినయ్యాయి....

ఆమెకు వెంటనే నిద్రపట్టింది. శేషుకు నిద్ర రావటం లేదు, సరికదా దొంగల్ని గూర్చిన ఆలోచనలతో బుర్ర వేడెక్కుతూవుంది దాంతో పాటు కాస్తోకుస్తో మిగిలి వున్న అతని ధైర్యంకూడా ఒక పక్కనుంచి చల్లబడుతూవుంది. తప్పనిసరిగా పొట్లాడాల్సి వస్తుందేమో — ఆ క్షణంలో కూడా తను యెందుకూ పనికిరాకుండా పిరికిపడి పొయ్యెట్టున్నాడు. తెలింపుతో కూడిన వాళ్ల బలం ముందు తనెంతా? — అసలు ఒంటరిగా ఈవిషయాల్ని గూర్చి ఆలోచించేందుకే భయంగా వుంటే?

శేషు దృష్టి చప్పున పక్క మంచంమీద పడుకోన్న భార్యవైపు — ఆమె మెడలోని బంగారు గొలుసు వైపు మళ్లింది ఇంత విలువైన ఆభరణాల్నికూడా ధరించి ఆరు బైట పడుకుంటే—యెంత ప్రమాదం! లేని ఒక ప్రమాదాన్ని కొని తెచ్చుకోవటంలాటిది....

భార్యను లేపుతూ “ఇదుగో! ఆ గొలుసు ఇంట్లో పెట్టిరా—” అన్నాడు.

“ఎందుకూ? అది మిమ్మేంచేసింది?” అందామె నిద్ర మత్తులో.

“రాత్రిల్లు నీ అందం యెవరుచూస్తారేం? చెప్పువుంటే?”

“నేను లేచి ఆ తాళాలన్నీ తియ్యలేను....” అని ఆమె ముడుచుకొని పడుకుంది.

శేషుకు బాగా కోపం వచ్చిందికాని — ఆ కోపాన్ని భరించాల్సిన వ్యక్తి నిద్రావస్థలో ఉండటంవల్ల, ఏ కారణాల మీద తనకీ కోపంవచ్చిందో ఆ కారణాల్ని బైట పెట్టలేని అశక్తవల్లా మాట్లాడలేకపోయాడు.

ఎనా యింట్లో యింకా విలువైన వస్తువులకూడా ఉన్నయ్యే. వాటితోపాటు యీ గొలుసుకూడా ఇంట్లోనే వుంటే — తా మిల్లా యీ చల్లగాలికి మైమరచి నిద్రపోతే — అటువైపునుంది దొంగ ఇంట్లో ప్రవేశించే అవకాశమూ వుంది. ఇతర వస్తువులతోపాటు యీ గొలుసుకూడా వాడికి అందివ్వటం అవుతుంది. ఈ గొలుసు యిక్కడే ఉండటం ఒకందుకు మంచిదే! కాని తను ఈరాత్రి ఇంటాబైటా కూడా కాపలా కాయాల్సివచ్చింది.

తాలూకాలో ఒంటిగంట కొట్టారు. దొడ్లో చెట్ల చాటున చప్పుడైంది .... శేషు ఊపిరి బిగబట్టి ఒక్కక్షణం ఊరుకున్నాడు. ఒక్కడూ లేచి వెళ్ళి చూసేందుకు భయం. భార్యను లేపుతూ — నిజానికి అక్కడేవీ లేకపోతే తన తెలివితక్కువా, పిరికితనమూ బైట పడిపోతయ్యే.... ఎలాగో ధైర్యంచేసి బ్యాటరీలైటు వేసిచూశాడు. సజీవమానవ ప్రాణి యేదీ అక్కడ లేదని నిశ్చయంగా గ్రహించాక కాని,

అతనికాలు ముందుకుసాగ లేదు. తను అనుచూనించిన ప్రదేశాన్ని సమీపిస్తున్నకొద్దీ— తెలిసివుండి అగ్ని గుండంలోకి పోతూన్నట్టనిపించింది.... పందికొక్కొకటి చరచరా దూసుకుపోవటాన్ని చూశాకకాని, అతని గుండె దడ తగ్గలేదు.... వెధవ దొడ్డి! ఒక ఫుట్ బాల్ గ్రౌండు, ఒక లెన్నిసుకోస్టూ పట్టెటంత ప్రదేశం! ఇంత విస్తీర్ణాన్ని ఒక్కడూ కాపలా కాయటం మాటలా?

పడుకున్నాడన్నమాటే కాని మళ్ళీ అవే ఆలోచనలు! ప్రతిరాత్రీ యీ దొంగల ఆలోచనలు రాకపోవటంవల్ల భయంతో ఛస్తూ యిలా మేకులాగు కూర్చొని కాపలా కాయాల్సిన ఇబ్బంది వుండేదికాదు. సాయిత్రం ఆదొంగల ప్రస్తావన క్లబ్బులో రావటమూ, అది అదేపనిగా తన తలలో తందనాలాడటమూ మరీ ఘోరంగావుంది ఇంత ఆలోచించాక, దొంగ ఒకడు యీరాత్రీ తప్పకుండా తన యింటికి పిలుపులేని అతిథిల్లే వొచ్చి తీరుతాడనీ, వాడికి సరైన స్వాగతం యివ్వాలిని వొస్తుందనీ, అందుకని రాత్రంతా మేలుకొని వుండక తప్పదనీ నిశ్చయించుకున్నాడు. ఐతే ఆవొచ్చే అతిథి యెవరో తనకు తెలియదు. వాడు బాగా కనిపించాలంటే యీ చీకటిరాత్రికి లైటు అవసరం. లాంతరు మరీ చిన్నదిచేస్తే ఆ కాస్తా గాలికి ఆరిపోతుందేమోనని, కాస్త పెద్దదిగానే వుంచి, యెత్తుగావున్న తులసికోటమీద పెట్టి ఆ పరిసరాలు బాగా కనిపిస్తున్నయ్యా లేదా అని చూసి తృప్తిపడ్డాక మళ్ళీమంచమీద వాలాడు.

తనిలా నిద్రమేలుకోవటం నిజంగా బుద్ధిమంతుల లక్షణం. ఎందుకంటే అసలు ప్రమాదాన్ని ఎదుర్కోవటంకన్నా (ప్రమాదమని ధృఢంగా తెలుసుకొని కూడా!) ప్రమాదమే రాకుండా దూసుకు పోవటం—కనీసం అందుకు ప్రయత్నించటం వెయ్యిరెట్లు మేలు.

కునుకు పడుతూవుంది వక్కసందులోని ఒక బజారు కుక్క ఊర్ధ్వస్థాయిలో అరిచింది..... వెంటనే దాని సైన్యమంతా అరవటం మొనరెట్టింది. ఆ సంగీతానికి శేషు తృప్తి పడ్డాడు. యెవడో దొంగవెధవను పసికట్టి ఈ కుక్కలు మానవ సమాజానికి అలారం కొట్టి పుణ్యం కట్టుకుంటూన్నాయ్. ఆ దొంగ తన యింటినైవే వొస్తున్నాడేమో?.... ఆగి అన్నివైపులా బహు జాగ్రత్తగా చూస్తున్నాడు. సరిగ్గా వలలోకి వచ్చాకనే కాని వాడి పనిపట్టకూడదు.....

పది నిమిషాలకల్లా కుక్కలు తమ ఖోరస్ ను ఆపి సన్నని రాగాలాపనతో క్రమంగా నిశ్శబ్దతలోకి జారినయ్.... అరగంట గడిచినా దొంగలజాడ లేదు. అనవసరంగా తన వలను మళ్ళీ ముడుచుకోవాల్సి వచ్చింది. వెధవ కుక్కలు పోలీసులకన్నా అన్యాయం! రోడ్డున పొయ్యే ప్రతిమనిషినీ అనుమానించి అరుస్తయ్! వాటి సంగీతం వాటికే ఆనందం కాబోలు! ఒకనాటి రాత్రి మెయిల్ దిగొస్తుంటే తనంత పెద్ద మనిషినే అనుమానించి మొరుగుతూ వెంటబడ్డయ్! వాటికి యుక్తాయుక్త విచక్షణ శూన్యం—అందుకనే వాటిని కుక్కలు అన్నారు. రకరకాల ఎంగిలికూడా తినటం అలవా

టయ్యక వాటికి ఏ ఒక్కబుద్ధి జీర్ణంకాదు. రకరకాల బుద్ధులు.... పిచ్చివాడి తలలోని ఆలోచనలకు తోడ్పడేలాటివి నంటపడతయ్. అదేకాదు యింకో కుక్కను చూసికూడా అన్నీ మొరగటం ఆరంభిస్తయ్ చుట్టుపట్ల వాళ్ళకు నిద్రా భంగం అవుతుందనే జ్ఞానం కూడా లేకుండా తెల్లవాస్తూ ఇలాగే గోలచేస్తుంటయ్.

కాని కుక్కల్ని ఒకందుకు మెచ్చుకోవాలి కూడాను. ఇలా గొంతుచించుకొని మొరగటం వల్ల దొంగలు భయ పడకపోయినా(వాళ్ళకిది అలవాటుకాక!) తనలాగు ధైర్యంగా కాపలా కాచేవాళ్ళకి ఉపయోగం; కునుకుపట్టే సమయాని కల్లా గోలచేసి పరాకు తెలుపుతూ వుంటయ్. ఇలాటి కుక్కలకు తోడుగా నల్లలూ, దోమలూ సమ్మద్ధిగావుంటే వేరే చెప్పాలా?—గస్తీవాడు అతినమ్మకంగా పనిచేసే అవకాశం యెంతైనా వుంది.

యెందుకైనా మంచిది — ఆ వాచ్చే దొంగకు ఆయుధం వుండితీరుతుంది; ప్రమాదం సంభవించే అవకాశం వున్నదనే గట్టి నమ్మకం వాడికి వుంటుంది కనుక, తనకు సహాయంగా సిద్ధంగా ఆ ఆయుధాన్ని తెచ్చుకుంటాడు. అలాటి ఆయుధాలేమీ ప్రస్తుతం—యిప్పటికిప్పుడే తనకు దొరకవు కనుక —కనీసం లభ్యమయే వాటిల్లో మంచి ఆయుధాన్ని దగ్గర వుంచుకోవటం అవసరం. కట్టివేళ్ళ గుట్టలోంచి మరీలావులేని ఒక సర్వీ కర్రను ఏరి మంచం ప్రక్కనే పెటుకున్నాడు.

ఎలాగైనా ఇంకొక్క మూడుగంటలు మేలుకుంటే తెల్లారిపోతుంది ఇక్కణ్ణుంచీ కాస్తకష్టం. కాని ఇప్పుడు పడుకుంటే మాత్రం ఇంతవరకూ కష్టపడ్డంతా వృధా!

కాకపోతే యీనిద్ర తీరిగ్గా రేపటి ఆదివారం పగల్లో ఖర్చుపెట్టవొచ్చు. కూర్చోని మేలుకోవటం మంచిది. కాని కూర్చుంటే నడుం నొప్పి పడుతుంది. పడుకుంటే నిద్ర వొస్తుంది; యెలాగైనా మొండికేసి మేలుకోవాలి. ఎలాగూ నిద్రవుండదు కనుక, నడుం నొప్పి పట్టకుండానే నిద్ర దండగ పడటం మంచిది.... ఆలోచనలన్నీ ఇప్పటికి యింకీ పోవటం నల్ల నిద్రాదేవి రెప్పలమీద నాట్యం చేయనారంభించింది. మధ్యమధ్య తనకు తాను పరాకు తెలుపుకుంటూ కళ్లు సగం మాత్రం మూసుకున్నాడు; మిగతాసగమూ అవసరమైన వెంటనే తెరిచేందుకు!

కాని నిద్ర అనేది చెప్పిరాదు. నిద్ర పోదల్చుకున్నప్పుడు అది రాక పోవటమూ, మేలుకోవా లనుకున్నప్పుడు అది రావటమూ, కొత్తవింతేమీకాదు. అందులోనూ ఆలోచనాభారంతో యెక్కువగా అలసిపోయిన శేషులాటి వాణ్ణి జయించటంలో నిద్రాదేవికి యెక్కువ శ్రమ కలగలేదు. ఆ చల్లగాలికి అతని కళ్లు క్రమంగా గట్టిగా మూతలు పడిపోయినయ్యే.

3

దగ్గర్లో, దగ్గర్లో ఏమిటీ—తన మంచంపక్కనే! యెవడో పెద్ద యెద్దంత వాడు నల్లగా తుమ్ముమొద్దల్లే ఆ చీకట్లో

దాదాపు కలిసిపోతున్నాడు. లైటు ఆరిపోయి వుండటంవల్ల ముఖకళ అంత స్పష్టంగా కనిపించక పోయినా మిణుగురు పురుగులల్లే క్రూరత్వంతో మెరిసేవాడికళ్ళు భయంకరంగా వున్నాయి. వాడి శరీరం నిగనిగలాడుతోంది. బహుశా పట్టుకుంటే జారిపోయేందుకు వీలుగా ఆముదమో లేక అలాటి జిగట పదార్థమో పట్టించి వుంటాడు. మోకాళ్ళపైకి పంచను ఎగకట్టాడు.... అవసరమైతే మైలు రేసుకు సిద్ధంగా వుండేందుకు.... ఒక్కమాటలో వాడు శేషు ఊహించిత్రం లోని దొంగకు సరిపోలుతాడు.

వాడు ఆ నీచుడు, తన భార్యతో పోట్లాడుతున్నాడు. బలిష్ఠమైన వాడి చెయ్యి ఆమె మెడలోని గొలుసుమీద వుంది. ఆమె తన రెండుచేతులతోనూ పెనుగులాడుతూ వుంటే వాడు గొలుసును వొడలకుండానే ఒక్క చేతితోనే ఆచుకుంటున్నాడు .... ఆమె బాగా అలిసిపోయి:ట్టు గట్టిగా ఊపిరి వొదుల్తోంది. గాఢ నిద్రలోవుండగా అతాత్తుగా ఇలా వచ్చి పడితే యెవరికైనా కప్పమే!

ఆమె “లేనండీ— దొంగండీ!” అంటూవుంది.

నిజంగా తనులేచి కలియబడాల్సిన సమయం. ఆమె దొంగను కొంతవరకూ అలిసేట్టుచేసి తనకు కొంత పనిని తగ్గించింది. వాడుమాత్రం నిర్భయంగా యెవరు వచ్చినా తననేమీ చెయ్యలేరన్న ధీమాతో పెనుగులాడుతూనే వున్నాడు.

తనులేచి వాడిమీదికి దూకాలనేమాట బుర్రలో మెరవగానే కేపు ధైర్యం నీళ్లు కారిపోయింది. ఆ భయంలో అతనికి ముచ్చెమటలు పోసినయ్.... బంగారు ఆభరణాలు పురుషులు ధరించే ఆచారం అంతగా లేకపోవటం ఒక విధంగా నుంచిదే! లేకుంటే ఇప్పుడు తన భార్యస్థానంలో తను వుండేవాడు.... ఛీ! యెంతో ధైర్య సాహసాల్ని ప్రదర్శించాలని నిశ్చయించుకున్న తనలాటి నవయువకుడు ఇలా పిరికి పడిపోవటమేమిటి?

లేద్దామని చూస్తూండగా, దొంగబొడ్డులో తళతళా మెరిసే బాకు కనిపించింది. వెంటనే యీదుర్ఘటనను మరిచి పోదామని గట్టిగాకళ్లుమూసుకొన్నాడు.... తనిప్పుడు లేవటం ఒకవిధంగా చెరుపుకూడాను. ఇక లాభం లేదని వాడు ఆ బాకుకుపనికలిగించవచ్చు. ఆ తొందర్లో అది తన ప్రాణానికే ఐతే—? తనవిలువైన ప్రాణాన్ని ఈ వెధవ గొలుసుకోసం బలిపెట్టాల్సివస్తుంది. బతికి బాగుంటే మళ్ళీ సంపాదించుకోవచ్చు. బాకు ఏ పొట్టలోనో, ఏ కంఠంలోనో లోతుగా గుచ్చుకుంటే -- వాతాళగంగ పైకిదూకుతూన్నట్లుగా బొళ బొళాకారే రక్తానికే తనకళ్లు గిరువతిగుతుయ్. ఏ గొలుసుకోసం ఆ దొంగ ఎంత ఘోరాన్నయినా చేసేందుకు సిద్ధంగా వున్నాడో ఆ గొలుసు వాడి మొహాన విసిరిపారేస్తే (అప్పుడు వాడికి పెద్దదెబ్బ తగలకూడదు; తాము ఆ గొలుసును యెంత చిన్నచూపుగా చూస్తున్నారో వాడికి అర్థమయ్యేట్లు చేస్తే చాలు) యీపీడ వొదులుంది. అలాగు కళ్లుమూసుకొని

“వెధవగొలుసు— యిచ్చెయ్!” అని భార్యను పురమా యిద్దామనుకున్నాడు, కాని తను మాట్లాడటం మొదలు పెడితే—నిద్రపోతూన్నవాళ్లు మాట్లాడరని దృఢంగా తెలిసిన దొంగ—యవకుడైన తనవల్ల హానికలగకుండా వుండేందుకు ఏదో వొక అఘాయిత్యం చెయ్యవచ్చు. లేక, ఇంత పిరికి పడిపోవటం వాడికి కొత్త ధైర్యాన్ని ఇస్తుంది. అప్పుడు వాడు మిగిలిన వస్తువుకోసం చీకటి రాత్రుల్లో అప్పుడప్పుడు నిధిగా దర్శిస్తూఉండటం తనకు అంత ఊమకరంకూడా కాదు, లేక మళ్ళీమళ్ళీ వొచ్చే శ్రమను తగ్గించుకునేందుకు, మిగిలిన వాటిని కూడా వెంటనేమూటకట్టి ఇప్పుడే తనకు ఇమ్మని బాకు చూపుతూ భయపెట్టి—ఇకముందు రాత్రుల్లో వాడి భయం తమకు మరిలేకుండా చేసిగా చెయ్యవచ్చు... ఏమైతేనేం ఈ రాత్రి తననిండు ప్రాణాన్ని (తనకు ఇంత వరకూ అర్థప్రాణాలూ పావుప్రాణాలూ, తోడుగా లేక పోవటం ఒక అదృష్టం! వాటికోసం తనభార్య బాధపడు తూండటంలోని మహాధ్యాన్ని కేపు యీవృశ్యాన్ని ఆధారం చేసుకుని బాగాఅర్థమయ్యేట్టు చెప్పవచ్చు!) లేక తననిండు ప్రాణంలోని ఏ కొద్దిభాగాన్నీ ఇప్పుడు రిస్కచేయదలచ లేదు... కాకపోతే ఆ ప్రాణాన్ని—వీడు కాకపోతే వీడి తరువాతవొచ్చే వాడికోసం భద్రంగాదాచి, అప్పుడు వాడిపని పట్టి, వీడినేరాన్ని కూడావాడిమీద గుద్ది—మొత్తం శిక్షనంతా వాడికేవేస్తే సరిపోతుంది. ఒకపార్టీలోవాడుతినే దెబ్బ—పార్టీ కంతకూ తగులుందనే సిద్ధాంతంలోని సత్యాన్ని యీ విధంగా చూపించవచ్చు.

భార్య ఇంకా పెనుగు లాడుతూనే వుంది. తను లేచి “దొంగలు! దొంగలు!” అనికేకలేస్తే? ఇదిబాగానేవుంది. కాని అతనికి నోరాడలేదు. గొంతంతాయెండిపోతున్నట్టని పించింది. తనునిజంగానే మృత్యుకుహరంలోకి జొరబడు తూన్నట్లుతోచింది.

ఒక దొంగతో పోట్లాడాల్సి వాస్తుందేమోనని ఏరి తెచ్చుకున్న సర్వీకర జ్ఞాపకం వచ్చింది. అది యీ సమయంలో తనకు సహాయపడగలదు. కాని ఇలాటి పోట్లాటలు తనకు మరీ కొత్తమేళం. కర్రపట్టునెందుకు చేతులు ఒణుకు తున్నయ్. తన కర్రను చూసి దొంగ కత్తిని బైటికి తీయవొచ్చు. కర్రకన్న కత్తిపదునైందని తనకు తెలుసు యీ సందర్భములో ప్రవేశం ఏమీలేని వ్యవహారంలో జోక్యం కలిగించుకోవటం కన్నా — బుద్ధిశాలి లక్షణం ఏమిటంటే, కిమ్మనకుండా ఊరుకోవటం!

ఆమె ఇలా ఇంకెంతసేపు పెనుగులాడుతుంది? తనను నిద్రలేపేందుకు ఇంకా ప్రయత్నిస్తూనేవుంది. తనకు మెళుకువ వచ్చింది కాని మేలుకొనే వున్నట్టు సూచించేందుకు ఏల్లేని సంఘటనాయె! మేలుకున్న వాణ్నినిద్రలేపేందుకుచేసే ప్రయత్నం వ్యర్థం! అసలు తను మేలుకొనే వున్నట్టు దొంగకు కాకుండా ఆమె ఒక్కతెకే తెలిసే సూక్ష్మ మార్గం ఏదైనావుంటే యెంత బాగుండేదీ!

ఇలాగే తెల్లవారేదాకా పెనుగులాడి దొంగను పట్టించేందుకు ఆమె తెలివిగా ఆలోచించి వుంటుందా? ఇది

మంచివద్దతేకాని, తెల్లవాస్తూ పోట్లాడటం కష్టం. అదీకాక తనుకన్న తొందరగానే యీ వ్యవహారాన్ని పైసలు చేసుకొని కాళ్ళకు బుద్ధిచెప్పి తీరాల్సిన తన బాధ్యతను దొంగ యేవిధంగానూ మరిచిపోలేడు.

తనకు యింకేదారీ కనిపించటంలేదు.... ఒక ప్రేక్షకుడిగా మాత్రమే ఉండిపోయాడు....

అతాత్తుగా దొంగ పెద్దకేక పెట్టాడు. విషయాన్ని తెలుసుకునేందుకు శేషుకు యెక్కువసేపు పట్టలేదు. ఆమె వాడి చేతిమీద గట్టిగా కోరికింది....గట్టిగా....అంటే, కండ్లకండా వూడివొచ్చింది. అంత బలిష్ఠకాయుడూ ఎగిరి గంతేసి బాధతో కేకవేశాడు.... కేక పెద్దదవటంవల్ల, ఇరుగుపొరుగుల్ని అనవసరంగా ఆహ్వానించటానికి ఎంతైనా ప్రయోగపడుతుందని వెంటనే గ్రహించి, తెలివిగా బాధతో మూలుగుతూపరుగెత్తసాగాడు... శేషుహృదయం ఆనందంతో పొంగిపోయింది.... నిజంగా తన భార్యకు సన్మానసభ నొకదాన్ని ఏర్పాటుచేసి, వీరనారీమణుల లిస్టులో ఆమె పేరు కూడా జేర్పించి తీరాలనే తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి.

....యీ వెధవ వీడకలనుంచి ఇప్పుడే మెళుకూ. వొచ్చి “వెధవ దొంగలు!....బోడిదొంగలు!” అంటూ తృప్తిపడి లేచాడు. అందులోనూ మలయమారుతంవీచే యీ తెల్లవారుజామున యీ వీడ కలేమిటి? భార్యను లేపి అదంతా చెప్పే య్యాలనుకున్నాడు. ఇప్పటికీ కాని అతని గుండె దడ బాగా తగలేదు.

ఆమె మేలుకునేవుంది.... తన కలను వినేందుకు సిద్ధంగా ఉన్నట్టు!

“నెధవకల!....బోడికల!” అన్నాడు.

ఆమె మాట్లాడలేదు. శేషు చెప్పుకు పోవటం మొదలుపెట్టాడు. ఆమె అంతావని హేళనగా నవ్వుతూ “దొంగలు పడ్డ ఆరునెల్లకు కుక్కలు మొరిగినయ్యట! దొంగ నిజంగానే రావటమూ, మీరు చెప్పిన సంఘటన అంతా మీకళ్లముందు జరుగుతే—అదంతా కలఅనటం — ఏం తెలివితేటలండీ!” అంది.

“నిజంగానే వచ్చాడా?”

“కాక? నేను వాడితో అరగంటసేపు పెనుగు లాడాను. మెడంతా ఒరుసుకుపోయింది. మిమ్మల్ని లేపుతే ఎంతకూ లేవరాయె! చివరికు నాకేమీ తోచక కండ కూడా ఊడివచ్చేటంత బలంగా వాడి చెయ్యి కొరికాను—”

శేషు అనుమానం తీరక లైటువేసి చూశాడు. పక్కంతా తడిఆరని రక్తంతో తడిసివుంది

“కండ ఏదీ?” అన్నాడు.

“అదివాడిచేతినే వుండిపోయింది. వాడిజన్మంతా గుర్తు వుంటుంది!”

“పోట్లాటలో అలసిపోయిన ఆమె మూర్తి, ఫాల భాగంమీది స్వేత బిందువులూ, మెడమీదపడ్డ గాట్లా— ఇదంతా కల ఎలాగవుతుందీ?”

“వాడితో — అంత బలమైన వాడితో పెనుగులాడా వుటే? భయం వెయ్యలా?”

“భయమేముంది? మీరు పక్కనే ఉన్నారని ధైర్యం గానే వుంది. మేలుకునే ఇదంతా చూస్తూ ఊరుకున్నారే?”

“వాడి బొడ్డులో కత్తి వుంది.... అది చూశాక ఇంక భయం వెయ్యలా?”

“భయం! దూరంగా వున్న మీకు భయం! నిజంగా సంఘటనలో పాత్ర తీసుకున్నాక — భయంలో కే మాకాక ఇంకా భయం వేరే ఎక్కణ్ణుంచి వస్తుంది? మొదట్లో వాడి బొడ్డులోని కత్తిని చూసినట్లయితే అదిలాగి వాణ్ణి పొడిచి పారేసేదాన్ని!”

“ఎంత గుండె నిబ్బరమే!”

“అందరి ధైర్యాలూ మీలాగే వుంటయ్యనుకోకండి. వాణ్ని మంచి ఆయుధంతోనే ఎదుర్కొన్నాను!”

“వెధవను యీసారి రాసీ!”

“ఈసారి కూడా హాయిగా కలగంటూ పడుకుందురు గాని. ఏనా ఆరు నెలలలో పరిమాత్రం వాడిటురాడు. అంతకు తక్కువ కాలంలో వాడి చెయ్యి బాగుపడదు. యీ సంగతి మిగతా సజ్జకుగూడా చెప్తాడు. వాళ్లకూడా చేతులంటూ ఉంటాయ్ కనుక వాళ్లకూడా యిటు వైపు రారు.”

“నాణొక ఆలోచన తట్టింది. రేపే వాణ్ని పట్టుకుందాం!”

“ఎట్లా?”

“వాడు కట్టుకట్టించుకునేందుకు రేపు ఏ ఆసుపత్రి కన్నా రాకమానడు. వెంటనే వాణ్నిపట్టేసి నీవళ్లగాల్లను సరిపోల్చి, జైలుకు పంపిస్తాను”

“గొప్ప పనిచేస్తారు! ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడు నేను ఒక్కతెనూ చస్తూంటేమాట్లాడకుండాఊరుకున్నారు కాని రేపు యెప్పుడో ప్రతిఆసుపత్రి దగ్గరా, ప్రతి డాక్టరు దగ్గరా కాపలావేసి పట్టుకొందురు కాని! భలే” అని నవ్వసాగింది.

శేషు నిరుత్సాహపడి, తన ఓటమికి బాధపడతూ, వెంటనే ఆలోచనరాగా అన్నాడు: “అసలు నేనుమొవటనే చెప్పాను. యీశ్రమా, యీ ప్రాణాపాయాలూ యివేమీ లేకుండా ఇంట్లోనే పడుకుందామన్నాను. నువ్వు వినలేదు: కనీసం ఆ గొలుసు తీసెయ్యమన్నా మాట పెక చెవిని పెట్టావ్, మాట విననందుకు అనుభవించావు.... నేను కల అనుకున్నాను కాని లేకపోతే—ఇక్కడ సర్వీకర్ల కుడా సిద్ధంగావుంచాను. దీనితో వాడికి కపాల మోక్షాన్ని ప్రసాదించేవాణి—”

“ఈ సారి వచ్చినప్పుడా?” అని నవ్విందామె.

“పోనీ.... నాకు ధైర్యంలేదనే అనుకో. ఏతే మాత్రమేం? నాకు తెలివి తేటలూ, విజ్ఞానమూ సకారణ వాదనావుంది. అందుకనే అసలు ప్రమాదాల్లోకి పోకుండానే కాపాడుకోగలను. ధైర్యం అంటూ ఉండగానే సరా?

ఆ నమ్మకంతో ఇలాటి అనవసరమైన ప్రాణాపాయాల్ని యెదుర్కోవడాల్సి వస్తుంది. అందుకనే—”

“పోనీండి....మీరు మహాబుద్ధిశాలురు! కాస్తేపు పడుకొని అలసట తీసుకోండి” అందామె.

శేషుకు జవాబేమీ దొరక్కపోగా తన బుద్ధి విశేషాన్ని భార్య యెందుకు గ్రహించలేదో అర్థమవలేదు.

జూన్ 1947

పౌద్ధ తిరుగుడు పువ్వు

ఆమె పదిహేనవ ఏట —

దగ్గరి బంధువు ఇంట్లో పెళ్ళికి వెళ్లింది. పెళ్ళికి వచ్చిన వారి మాటల్నివట్టి వగుడు ధనవంతుడనీ, రూపవంతుడనీ, విద్యాధికుడనీ, ఇంతమంచి వగుడుదొరకటం చాలా అదృష్ట మనీగ్రహించింది. వధూవరులు వీటలవొద కూర్చున్నప్పుడూ, మంగళహారతి పాటల్లో తను పాల్గొన్నప్పుడూ వరుణ్ణి చాలా దగ్గర్నుంచి చూసింది....తను విన్నమాటల్లో అతిశయోక్తి ఏమీ లేదని తెలుసుకుంది. నిజానికి చాలా అందగాడు; అతని కళ్ళల్లో విజ్ఞానకాంతీ, చురుకుదనమూ స్పష్టంగా కని పిస్తున్నాయ్....తనకూడా ఇలాటి భర్తేదొరుకుతే....ఎంత అదృష్టం!

ఆక్షణంనుంచే ఆమె ఆలోచనలువివాహ సమస్యవొద లగ్నమవ సాగినయ్. వరుణ్ణి ఎన్నుకునే విషయంలో తల్లి దండ్రులు తనకు స్వాతంత్ర్యాన్ని ఇస్తారనీ, తనుమాత్రం మహా మెలకువతో ఉండి జీవితసమస్యను ఎదుర్కోవాలనీ, ఏమాత్రం పొరపడ్డా కాలుజారి సుడిగుండంలో పడటంతప్ప దనీ తెలుసుకుంది; అందులోనూ యీ సుడిగుండంలో పడితే చావటమూ కష్టమే—బతకటం అంతకన్నా కష్టం!

ఆ రాత్రి అరాత్తుగా ఆమెకు రాజారావు జ్ఞాపకానికి వొచ్చాడు. అతను క్లాసులోకల్లా తెలివైన కుర్రవాడు. మాష్టరందరూ అతన్ని మెచ్చుకుంటారు. తనుకూడా తనకు

తెలియకుండానే కొద్దిరోజుల్నుంచీ అతన్ని మెచ్చుకుంటున్నట్టు ఇప్పుడే తోచింది. అతనిమీద ఎంతో ఇష్టంకూడా ఉన్నట్టు తెలుసుకునేందుకు ఆమెకు ఎక్కువసేపు వట్టలేదు. అదివరకు అతని నోట్సు నాలుగైదుసార్లు అడిగితీసుకుంది అంతకు మించిన పరిచయం యేమీలేదు.

మరికొంతసేపు ఆలోచించగా—రాజారావు తనకు తగిన భర్తగాకూడా తోచింది.... కాని అతని చదువూ తనచదువూ ఒక్కటేవే? తను వెళ్ళయాక తను ఇంట్లోకూర్చోవొచ్చు. అతనింకా పెద్దచదువులకు వెళ్తాడు ఈవిధంగా సరిపెట్టుకోవొచ్చు.... కాని తన వివాహ సమస్యను ఇంతత్వరగా తేల్చుకోవటంలో తొందరపడుతూన్నట్టు తోచింది. ఆలోచనలుకూడా పరిపక్వం కాకముందే, మనిషి నిజస్వరూప మన్నా తెలుసుకోకుండానే తన హృదయంలో శాశ్వత స్థానానికి అవకాశాన్ని కల్పించటం కేవలం మాధ్యమే ననిపించింది.

ఏమైతే రాజారావు విషయం తరచాల్సిందే .... మర్నాడే అతన్ని ఇంటికి 'టీ' కి పిలిచింది. అతను వచ్చాడు. కులానా ఫోరజియోనే సంభాషణ సాగిపోయింది. రోజూ తనతో చదువుకునేందుకు రమ్మని ఆహ్వానించింది. మొదట్లో అతను ఇష్టపడలేదు. కాని కొంతసేపు బలవంతంచేశాక ఇష్టపడక తప్పలేదు.

అతను దగ్గరవుతున్నకొద్ది అతని లోపాలు తనకు అర్థమవ సాగినయ్, అందులోనూ మొదటినుంచీ విమర్శ వా

దృష్టితో బతులు దేగాక అతి త్వరలో ఆ లోపాలనేవి బైట పడక తప్పదు.... అతనంత చురుకుగా త్వరగా, తను ఏ విషయాన్నీ గ్రహించలేదు. అతను త్వరత్వరగా పాఠాలు చదువుకు పోతాడు. తనకు అంత త్వరగా అర్థమైచావవు. తన కోసం అతను ఆగ్నేతిలో ఉండడు. లెక్కల్లోకూడా అంతే. అసలు లెక్కలే అతనిదగ్గర నేర్చుకోవాలని ఆమె ఆలోచన. తనకు అర్థం కానిచోట చెప్తాడు. కాని తను వెంటనే గ్రహించలేక, ఒకటికి నాలుగుసార్లు అనుచూనాల్సి బైటపెట్టాల్సి వచ్చేది: అప్పుడు విసుగుదల అతని ముఖంలో స్పష్టంగా తను చూడగలిగేది; వెంటనే తనకు కోపంకూడా వచ్చేది. ఇలా తనమీద విసుక్కునేవాడిమీద తనకెలా ఇష్టం కలుగుతుంది ?

ఇంకోరకంగా రాజారావును పరీక్షించాలనుకుంది రిబ్బన్నూ, సోఫులూ, స్నోలూ, పౌడ్రూ తెచ్చిపెట్టమని అడిగింది. అతను జవాబుచెప్పకుండా ఒక్కక్షణం జాలిగా తన ముఖంలోకిచూసి వెళ్ళిపోయాడు. అంతే మళ్ళీ తన ఇంటి చాయలకూడా అతను గాలేదు. స్కూల్లోకూడా మొహం తప్పించుకొని తిరిగేవాడు. సంగతేమిటో తెలుసుకొనేందుకు ఆమె సుందరరావు సహాయాన్ని కోరవలసి వచ్చింది.

రాజారావు ఏమీ లేనివాడనీ, వారాలమీద చదువు కుంటున్న దిక్కులేనిపక్షనీ విన్నక్షణాన-కొన్నిక్షణాల వరకూ ఆమె మొద్దు బారిపోయింది. ఇంటికివచ్చి ఆమె ఆలోచన-కోపపడది. ఇంకానయం; ఈ స్నేహంఅనే వనికతో తనింకా

ముందుకు సాగినట్లయితే తను ఆ సుడిగుండంలో పడితేరేది. ఆ రాజారావుకే తను భార్య అయినట్లయితే — రిబ్బన్నా, సోఫులూ, పొడగ్లూ లేకపోతేపోయె — మాధాకవళంకూడు తనకు తప్పేది కాదు. పైన ఆకాశంలో పసిడి సింహాసనం మీద దిటాయించి కూర్చున్న సర్వేశ్వరుడే తనను యీ ప్రమాదంనుంచి తప్పించినందుకు, వాడికి హృదయపూర్వకంగా కృతజ్ఞతాభి వందనాల్ని అర్పించింది.

ఈ దుర్దశలో సుంద్రరావు తనకోసం రాకపోకలు సాగించాడు. వేరుకుతగినంత సుందరరూపుడు కాకపోయినా, స్వరూపం ఏవనించుచూత్రం కలిగించదు. కనుకనే ఆమె దృష్టి నెంటనే సుంద్రరావుమీద లగ్నమైంది. సుంద్రరావు సందుచివర ఉండగానే, అతనికారు హోరని తనకు పరాకు చెప్పుంది. మరీ అతనికారులో బీచిమీదికి పి కారువెళ్ళేంత ఆనందం! తను సుంద్రరావును ఎందుకు పెళ్ళిచేసుకోకూడదూ? .... ఏనా మరెంత ఆలోచించాలి.

అడక్కముందే రిబ్బన్నా, ఊలూ, నబ్బలూ, పొడగ్లూ, సోలూ- ఇంకెన్నో తనకు తెలిచునివీ, నమయూ నికి జ్ఞాపకంరానివీ, సుంద్రరావు దిగుమతి చేస్తూనే ఉన్నాడు. కాని సుంద్రరావు బుర్ర ముహూగట్టిది. అది ఏరకం కొబ్బరి పెంకోకాని, చదువుమాత్రంలోనికి జొరబడటం చాలాకష్టం. కలిసి చదువుకునేప్పుడు తననుచూస్తూ లోట్లవేస్తూ కూర్చునే నాడు. ఆ చూపు తనను గాయపరుస్తూన్నట్టు ఉండేది. మొరుగు కాగితంతో శరీరమంతా పాలిష్ చేస్తూన్నంత బౌధ

కలిగేది. ఎలాగైనా అతనిచేత చదివించాలని తేలికభాషలో చెప్పేది. కాని అతనికి అర్థమయ్యేదికాదో, లేక తనచేత మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పించుకోవాలనో తిరిగి తిరిగి అడిగేవాడు. తను విసుక్కొనేది; దాంతో అతను దమ్మిడిఅంత ముఖం చేసుకుని కూర్చునేవాడు. తను ఓదార్చుదా మనుకొనేది కాని ఈ రకమైన అలుసివ్వటం తనకు ఇష్టముండేదికాదు. ప్లాస్కులో వున్న టీ అంతా తాగికూడా ఎనిమిది కాక ముందే పుస్తకాలమాటా, పరిక్షాప్రతాలమాటా, మార్కులు పంచటంలో ఎగ్జామినర్ల పిసినిగొట్టు తనంమాటా, అంతా మరిచిపోయి గురిక పెడుతూ కుంభకర్ణ పర్వంలో నిమగ్న మయ్యేవాడు. అతని సోపరితనమూ నిద్రా, మరీ రాత్రిపూట పసిపిల్లలు భయపడేట్టు శబ్దంచేసే ఆ పాడు గురకా చూస్తే ఆమెకు వెర్రికోపం వచ్చేది. ఆ ఉచ్చావస నిశ్వాసాలకు లాంతరు దగ్గరజేరిన పురుగులు అతని నాశికారంధ్రాల గుండా ముందుకూ వెనక్కూ సీజన్ టిక్కెట్ వ్యవహారంగా తిరగటంచూస్తే నవ్వుకూడా వచ్చేది. ఆ క్షణంలోనే అతని కానూ, అతను తనకోసం అయీచితంగా తెచ్చే బహు మానాలూ, దయకోసం ప్రదర్శించే వినయమూ-ఇవ్వేమీ అతని నేరాలన్నీ కప్పిపుచ్చేవిగా తోచేవికావు. అతని మట్టి బుర్ర-సిమెంటు కట్టడం అనటం సమంజసం - అతని యీ ప్రవర్తన అతన్నొక పశువురూపంలో చూసేందుకు మాత్రమే సహాయ పడేవి.

ఎలాగైనా యీసుండ్రావును వొదిలించుకోవాలనే ప్రయత్నంలో ఉండగానే-తను ప్యాసనటమూ, అతను తప్పటమూ-కొంతదూరాన్ని ఇద్దరిమధ్య నర్పరిచి అతని పీడను వొదిలించినవి.

ఈ సంవత్సరం ఆమె సమస్య మరీ తీవ్రరూపం దాల్చింది. తన వయస్సంతా గడిచిపోతూన్నట్టూ, విలువైన కాలమంతా త్వరత్వరగా తనకు కొరగాకుండానే సాగిపోతూన్నట్టూ ఆమెకు తోచింది. ఇంట్లో తల్లిదండ్రులుకూడా తన వివాహ సమస్యమీద తీవ్రంగా చర్చిస్తూ తొండరపడుతూన్నట్టు కూడా గ్రహించింది. ఇలా తను ఆలస్యం చేస్తూ కాలయాపనచేస్తే మాత్రం తల్లిదండ్రులు తమకు నచ్చిన వాడికి తనను అంటగట్టక మానరు కనుక - త్వరగా మేలు కోవాలని, తరువాత పాశ్చాత్యపపడి లాభంలేదనీ తెలుసుకుంది.

ఈ కొత్త సంవత్సరంలో ప్రసాదరావు ఆమె హృదయాన్ని వెంటనే ఆకర్షించగలిగాడు. అతను తనలాటి కన్యల్ని ఇట్టే ఆకర్షించగల సమర్థుడనందుకు సందేహం లేదు. తను ఇతన్ని పెళ్ళాడితే....?

మామూలు తోవనే ప్రసాదరావుకూడా స్నేహ ప్రాంగణంలోకి ప్రవేశార్హత లభ్యమైంది. అతను ముగ్ధుడని. హాస్యానికి అన్నా చిరు బుగ్గుమంటాడు. కాని ఎదుటివ్యక్తిని మాత్రం ముందు వెనుకలు ఆలోచించకుండా ఎంతఎగతాళైనా చేస్తాడు; మరీ అతని వ్యవహారం ఇతర్లను

గాయపరచటమూ, కాని ఇతరచేత గాయిపడకుండా ఉండటమూ యీ రెంటికీ ఎక్కువెట్టినట్టు ఉండేది. చదువుసంధ్యల మాట అటుంచి-తనను ఒంటరిగా దగ్గరకు లాక్కునేందుకు ప్రయత్నించాడు. ఆమెకు కోపంవచ్చింది. కానికోపాన్ని ప్రదర్శించి ఆమాముడిని పీటముడిగా చేయకుండా జాగ్రత్తగా, తెలివిగా ఏవోసాకులు కల్పించి తప్పించుకుంది. అతనిలా తొందరపడుతూ, తనవెంటపడి తననుంచి ఏం ఆశిస్తున్నాడో గ్రహించేందుకు ఆమెకు ఎక్కువసేపు పట్టలేదు. తీగకదిలిస్తే కంపంతా లేచినట్టు స్కూల్లోకూడా గోడలూ, బ్లాక్ బోర్డులూ చెడటం మొదలుపెట్టినయ్. దాంతో జానోదయమైంది. చాలా శ్రమపడి, బెదిరింపులతో తిట్లతో అతన్ని వొదిలించు కునేప్పటికి తాతలు దిగివచ్చారు.

అలసటను తీర్చుకోవటంలో మరికొంతకాలం దొడ్డిపోయింది. ఇప్పటికి ఆమె ఒక నిగూఢసత్యాన్ని గ్రహించింది: అనుభవ శూన్యతలైన యీ స్కూలు కుర్రాళ్ళను జేరనివ్వటమంత బుద్ధితక్కువలేదు!

క్రమంగా ఆమెవృష్టి ఇగుగు పొగుగు యువకుల మీదికి ప్రసరించింది. ఎదురింటి స్నేహితుగారి తమ్ముడైతే...? ఆ కిటికీలోంచి ఎప్పుడూ గుడ్లగూబలాగు చూస్తూ కూర్చుంటాడు. తనను పెళ్ళాడినా తనకన్న అందగత్తెకోసం మిగతా కిటికీల్నికూడా తెరిచి ఇండియా మ్యాపులాటి తన ముఖాన్ని ఆ చువ్వలదగ్గర జేర్చక మానడు. అదీకాక స్నేహితుగారికి ఏముంది కనుకా? నెలకు నాలుగైదుసార్లన్నా తన యింటికి

దేనికో వాకదానికి అప్పుకోసం రావల్సిందే! పొరపాటున యీ పెళ్ళికనుక అయితే - వాళ్ళ మొత్తం కుటుంబం ఆ ఇల్లు ఖాళీచేసి - తన ఇంట్లో శాశ్వత నివాసాన్ని ఏర్పరుచుకోక మానరు.

పోనీ డాక్టరుగారి బావమరిది అయితే? చదువూ సంధ్యా శూన్యమైనా మంచి మంచి సూట్లు వేస్తాడు. ఎనో మంచి ఆస్తి వుందికాని - దుర్వ్యసనాలతో అదంతా తరగటం ప్రారంభమైంది. త్రాగి తందనాలాడేవాడు తనకు భర్త కావటంకన్నా దురదృష్టం ఇంకేం వుంటుంది?

ఆలోచనలతో ఆమెబుర్ర బాగా నేడెక్కి పోయింది. ఏ ఆలోచనా లేకుండా ఉంటే ఎంతైనా బాగుండిపోయ్యేది. బుర్రలో కలిసి పోయిన ఆలోచనలన్నీ - పొయ్యిమీది పాలలాగు పొంగి తెకతెక. లాడసాగినయ్.... అసలు తను యీ విధంగా ఒక్కొక్కరే ఏరిపారెయ్యటం మొనలు పెడితే - ఇక మిగిలే దెవరో ఆమెకు తోచలేదు -

మర్నాడే పెళ్ళిచూపులకు ఎవరో వాస్తున్నారని విన్నది. ఆమాట చెప్పకుండా, కనీసం తనకు తెలియకుండానే ఏరోడ్డు మీదనో తనను చూసిపోయినట్టయితే ఎంత బాగుండేది! ఈ కొత్త సమస్యతో ఆమె ఆలోచనలు మళ్ళీ రేగినయ్. ఆ ఆలోచనలు ఎంత భయంకరమైనవో ఆమెకు బాగా అనుభవం వుంది. ఆ వాచ్చే అతనికీ తనకూ ఒకవేళ వివాహం స్థిరమైతే? ఆ కొత్త వ్యక్తితో తనలా సరిపెట్టుకోగలదు? పాతవాళ్ళలో కనిపించే లోపాలు ప్రస్తుతం కనిపిం

చవు.... కాని మొదటిరాత్రినుంచే సుందర్రావులాటి గురక ప్రారంభమైతే....? అందులోనూ యీ వొచ్చే అతను రెండో పెళ్ళివాడట.... ముసలాడేమో ఖర్మం! ఇక యీ సమస్య తన జీవితాంతంవరకూ తేలదా యేం?

ఏమైనా యీ విషయమై ఆలోచించటం మరీ అగాధాల్లోకి పోవటం. అది బాధో, ఆనందమో ఇంకేమైనా సరే మూట్లాడకుండా ఊగుకోవటమే ఉత్తమంగా తోచింది. మలే రియారోగి బలవంతాన క్విన్సెన్ మిక్శర్ తాగినట్టు, చిన్న పిల్లవాడు ఎంత ఆగంచేసినా ఆమదాన్ని మింగి తీరవలసి నట్టు- తనకూడా ఇది గురితప్పని సంఘటన ---!

మర్నాడు అతను వొచ్చాడు; తనను చూశాడు. కాని తను అతన్ని చూడలేక పోయింది. ఒక భయంకర దృశ్యంగాండా సాగిపోతూన్నట్టు ఆమెకు తోచటంవల్ల ఆమె దృష్టి పనిచెయ్య లేదు.... తీరా అతను వెళ్ళిపోయాక, మనిషినన్నా చూసినా బాగుండేదనిపించింది. తల్లివొచ్చి అడుగుతే తను మూట్లాడలేదు. తనమానమే అంగీకారంగా తీసుకోబడ్డది.

వివాహ సమయంలోకూడా ఆమె దిగులుగా విచారంగా ఉండిపోయింది. ఇంతదూరం తనెలా రాగలిగిందో ఆమెకే ఆశ్చర్యంగావుంది. ఇష్టా యిష్టాల ప్రసక్తిలేనిపని చేస్తూన్నప్పుడు మనం కాదనే మూఢ నమ్మకం ఇచ్చే ఓదార్పలాటి దేదో ఆమె గుడ్డిగా సాగిపోయేందుకు సహాయం చేసి వుంటుంది.

తీరా మొదటిరాత్రి అతని బాహుపంజరంలో ఇరుక్కున్నాక-గురితప్పని ఉరితాటిలో మెడ ఇరుక్కున్నట్లూ ఇప్పుడే నిద్రమెలకువ వొచ్చి ఇది కలకాదనే నమ్మకాన్ని రూపించినట్లూ ఆమె గ్రహించింది. అయిందేమో అవనే అవుతుందనే మొండి ధైర్యంతో ఆమె మనస్సు నిండిపోయింది. ఇందాకటినుంచీ అతను లాలించి మాట్లాడిస్తున్నా తనకు భాషే తెలియనట్టు, మూగపిల్లలాగు ఊగుకోవటం చాలా హాస్యాస్పదంగా తోచింది.....

మరుక్షణంలో ఆమె అతన్నిచూసింది .... ఆనాడు పెళ్ళిపీటలమీద ఎవరినై తేచూసి, లోకంలోని గొప్ప అదృష్టాల్లో అతని భర్తృత్వాన్ని జమకట్టిందో-అతను; ఎలాటివాడు తనకు కావాలనుకుందో, ఎవర్నిచూసి తను యీ రెండేళ్ళూ వివాహసమస్యలో ఉక్కిరిబిక్కిరవుతూ, దరీదాపూ కానకుండావుందో-చివరికు అతనే లభ్యమయ్యాడు.

-కాని ఎంగిలారుద్గరికి జేరినట్టుగా ఆమెకు తోచింది ఏ కారణాలవల్లనో కాని, ఆ క్షణంనుంచే ఆమెకు అతనంటే వెలిబుచ్చు లేని అసహ్యం ఆరంభమైంది.

నేరం

అప్పటికే ఆ పెట్టెలో మనిషిమీద మనిషి నిలబడి వున్నారు. బండి స్టేషన్ లో ఆగగానే ఒక స్థూలకాయుడు మెల్లిగా లోనికి ఎగబాకాడు. తలుపుద్గర నిలబడ్డ జనం “చోటులేదు” అని ఎంత గోలచేస్తున్నా వనిపించుకోకుండా, భుజబలంతో తోసుకుంటూ లోనికి దూరాడు.

లోపల బనీనుకనిపించే సిల్కు చొక్కా, గ్లాస్కోపంచా, జరీఅంచుల ఉత్తరీయ్యమూ కలవాడేనని సూచిస్తూన్నా, నల్లని తుమ్మమొద్దులాటి శరీరచ్ఛాయా, నిప్పుకణాల్లాటికళ్ళూ, పైకి ఎగదువ్విన క్రాపూ, టూత్ బ్రష్ కు పనికి వొచ్చే మీసపుకట్టూ, సంస్కారరహితమైన ప్రవర్తనా— ఇవన్నీ చూసికూడా, “ఇది ఇంటర్ క్లాసు!” అని తెలియజెప్పే సాహసం ఆ పెట్టెలో ఎవ్వరికీ లేకపోయింది. బహుశా నల్లవాణ్ణి పోలిన మనుషులే మరికొందరు, సంస్కారపు బురఖాతో ఆ పెట్టెలో ఉండి వుంటారనేందుకూడా సందేహం లేదు!

వొచ్చినవాడు అందరిలాగే నిలబడకుండా, ఏమేమో గొణుక్కుంటూ, ఒక ముసలాయన్ను “జరగవయ్యా!” అన్నాడు, కఠోరకంఠధ్వనితో.

నలుగురు కూర్చోవాల్సిన చోటులో అప్పటికే ఆరుగురు కూర్చోనివుండటంవల్ల, “ఇక్కడచోటులేదు” అన్నాడు ముసలాయన.

నల్లవాడు వినిపించుకోకుండా, ఇక మాటల్తో పనిజరగ దని కాబోలు—చప్పున ఆయన మీదనే కూర్చున్నాడు. స్థూలకాయుడవటంవల్ల నల్లవాడి బరువు సగానికిపైగా పక్కనే వున్న మిలిటరీవాడిమీద పడ్డది. ముసలాయన “కు య్యో!” మన్నాడు. మిలిటరీవాడు బలంగా నల్లవాణ్ని ఒక్కతోపు తోసి, “నీకేమన్నా బుద్ధివుందా?” అన్నాడు.

“బుద్ధి లేకపోతే మిలిటరీలోనే జేరేవాణ్ని!” అన్నాడు నల్లవాడు.

మిలిటరీవాడు కోపంతో కొట్టేందుకు చెయ్యి ఎత్తే లోపలే; నల్లవాడిగుప్పిట బలాన్ని చవిచూడక తప్పింది కాదు. ఒక్కక్షణంలో ఇద్దరూ కలియబడ్డారు. ఆ చుట్టుపక్కల కూర్చున్న ప్రయాణికులు వెంటనే యీ ఉపద్రవాన్ని గుర్తించి, తమతమ సామానుల్ని జాగ్రత్తగా సద్దుకొని, తమ కాళ్ళను సీటుమీదకు ఎత్తి పెట్టుకొని, ఆత్మతతో యీ షిప్ దాన్నిచూసి ఆనందించసాగారు. వాళ్ళిద్దర్ని సర్దాల్సిన తమ ధర్మాన్ని ఒక్కరూ గుర్తించలేదు; ఒకవేళ గుర్తించినా, ఆ సాహసంలేక, “మనకెందుకులే!” అని ఊరుకొనన్నా వుంటారు.

రైలుకదిలింది. గొలుసు లాగుతే ఎంత తమాషాగా బండి ఆగుతుందో చూడాలనీ, రైలుమొత్తాన్నే ఆపగలిగిన తమ భుజబలాన్ని ఇతర్లు మెచ్చుకోగా వినాలనీ కుతూహల పడుతున్న ఇద్దరు కాలేజీ స్టూడెంట్స్, ఆపనికి పూనుకునే లోఫలే—ఆపద్బాంధవుడిలాగు రైల్వే కానిస్టేబిల్ ఆపెట్టెలో

జొరబడ్డాడు. ఈ పోట్లాట తన ప్రాణానికే వచ్చినట్టు ఒక్క ఊణం అనుచూనించి, బండిపేగం హెచ్చినందువల్ల దిగి ఇంకో పెట్టెలో ఎక్కే అవకాశం పోయినందుకు నిట్టూర్చి, ఇక తనకు తప్పని తద్దిన మన్నట్టు జనాన్ని తోసుకుంటూ పోయి, “ఏయ్!.... ఏమిటిది?... ఆగండి” అని గద్దించి, ముఖ గాంభీర్యంతో ఎలాగో వాళ్ళిద్దర్నీ విడదీయ్య గలిగాడు.

వెంటనే జేబులోంచి నోట్ బుక్ తీస్తూ, నల్లవాణ్ణి ఉద్దేశించి, “నీ పేరేంటి?” అన్నాడు.

“నా పేరెందుకోయ్?”

“తాగి గోల చేస్తున్నందుకు”

“ఏం తాగుతే?....” అని తృప్తికరంగా తను తాగినట్టు నూచించేందుకు ఒకసారి తేసి, మేమిద్దరమూ కుస్తీపడు తూంటే — మధ్య నువ్వెవడివిరా?” అని తూలిపడబోయి, పైనిచెక్కను పట్టుకొని, నిలవదొక్కు కున్నాడు.

“స్టేషన్ రానీ — నీ పని పడతా!” అని పోలీసు మీసం దువ్వాడు; ఇక్కడతనకు బలం లేనందుకు లోలోపల విచారఫడి వుంటాడు.

కాస్త ఆగి, “నీటిక్కెట్టు ఏదీ?” అన్నాడు పోలీసువాడు కొత్త మార్గాన్ని ఆలోచించి.

“నన్నెప్పడా టిక్కెట్ అడిగేది? ముందు నీటిక్కెట్ ఏదీ?”

“చూపిస్తాలే — ఆగు!”

పోలీసువాడి ముఖం రోషంతో ఎర్రబడ్డది. ఇంత వరకూ జరిగిన కథనంతట్టి విని, ఊన్నంగా జీర్ణించు కున్నాడు—పోలీసువాడు.

ఇంతలోకే స్టేషన్ రావటంవల్ల బండిఆగింది. అది జంక్షన్ కావటంవల్ల—పోలీసువాడు, ఇంకో పోలీసువాడి సహాయంతో నల్లవాణ్ణి బలవంతాన స్టేషన్ కు లాక్కు పోయాడు. జనసమూహం యీ వింతను చూసేందుకు రైల్వే పోలీసుస్టేషన్ ముందు గుమికూడారు. అసలు విషయం ఎవ్వరికీ తెలియకపోయినా, జేబుదొంగతనమైవుంటుందని వూహించి, ఆ కథనే తమలోతాము ప్రచారం చేసుకోసాగారు!

ఆ పెట్టెలో ప్రయాణంచేసే ఇద్దరి దగ్గర్నుంచి—నల్లవాడు తాగిగోలచేస్తూ, వృధాగా ప్రయాణీకుల్ని కొట్టబోయాడని సాక్షి స్టేట్ మెంట్లు తీసుకోబడ్డవి.

బండి బయలుదేరేందుకు గంట కొట్టగానే జనమంతా వెళ్ళిపోయారు పోలీసువాడి డ్యూటీ యీ స్టేషన్ తో ఐపోవటంవల్ల, బండిని సాగనంపేందుకు వచ్చి, తనశూరత్వాన్ని చూడమన్నట్టు తలఎత్తి నిలబడ్డాడు. రైలుమాత్రం ఇదేమీ తనకు పట్టనట్టు ఘామూలుగా సాగిపోయింది.

బండి వెళ్ళగానే నల్లవాణ్ణి మెత్తగా తన్నారు. కాని, నల్లవాడు నిషాలో ఒళ్ళు తెలియని స్థితిలో వుండబట్టి ఆ దెబ్బల్ని పూర్తిగా అనుభవించలేక పోయాడు. తన్ను తన్నుకూ చావబోయ్యే కుక్కలాగు సన్నగా, జాలిగా

మూలిగాడు. చివరకు పోలీసులకు విసుగెత్తి జైలుతులుపు తాళాం వేశారు.

అర్ధరాత్రికట్లా నల్లవాడికి నిషాపూర్తిగా దిగిపోయింది. గత సాయింత్రం తిన్నదెబ్బల మజా బాగా తెలిసివచ్చింది. అతని ఆకలి విజృంభించింది. ఇది ఇంకా రైలుపెట్టేనని నిద్ర కళ్ళతో ఆలోచించివుంటాడు.

“ఎవడా?” ....ఎవడా?” అంటున్నాడు.

“ఉస్ ....మాట్లాడవోక ....పడుకో!”

నల్లవాడు లేచికూర్చొని కళ్లు తుడుచు కున్నాడు. ఆ మెలుకువలో ముందున్న ఇసుపచువ్యల్ని చూసి, ఇది జైలని వెంటనే గ్రహించాడు.

“కాసిని మంచినీళ్ళివ్వబాబూ!” అన్నాడు. ప్రార్థనా స్వరంలో, తన బాహుబలమూ, దబాయింపూ ఏమీ లాభంలేదని గ్రహించేందుకు వాడికి ఎంతోసేపు పట్టలేదు. బైటినుంచి జవాబులేదు.

“అబ్బ!....దాహం! .... మంచినీళ్ళు .... స్వామీ! మంచినీళ్ళు!....”

“అర్ధరాత్రి — ఏంటోయ్ .... పడుకో” అన్నది, కాపలావాడి కంఠం.

“వీకె ఎండి చస్తాను”

“చావు!” జైలు పాడు పెట్టాల్సివొస్తుందన్న భయ మన్నా కాపలావాడికి లేదు!

“బాబూ! కాస్త పుణ్యం కట్టుకో”

తెల్లవాల్లూ యీ గోలతో నిద్రపట్టదని, కాపలా వాడు విసుక్కుంటూ లేచి మంచినీళ్ళు ఇచ్చాడు.

“బాబూ! ఆకలవుతోంది”

“ఇక్కడ తినేందుకేమీ లేవు”

“నా దగ్గర డబ్బులున్నయ్”

డబ్బుమాట విసగానే కాపలావాడి ముఖం వికసించింది.

“సరే—తే” అన్నాడు.

నల్లవాడు ఐదురూపాయిల నోటుఇచ్చాడు. కాపలా వాడు పళ్ళూ, పలహారాలూ తెచ్చాడు. నల్లవాడు అని తిని ఆకలితీర్చుకున్నాడు. నల్లవాడు డబ్బు లెక్కుఅడగనూ లేదు; కాపలావాడు చెప్పనూలేదు అదీ మర్యాద!

దెబ్బల బాధను నల్లవాడు భరించ లేకపోతున్నాడు.

“బాబూ! ఆ మిలిటరీ వెధవ వాళ్ళంతా నలగ బాడిచినట్టున్నాడు—”

“పడుకోపయ్యా!” అన్నాడు కాపలావాడు విసుగ్గా.

“నన్ను ఎప్పుడు వదిలి వెడతానూ!”

“రేపు మేస్త్రీలు కోర్టులో శిక్షవేశాక!”

“మళ్ళీ జైలా! బాబూ!” అని నల్లవాడు తన దురదృష్ట దేవతకు ఏడుస్తూ దండకాన్ని పఠించసాగాడు.

“ఏంటయ్యా—యీ గోల?”

“వంచెయ్యమంటావా? దగ్గర్లో ఎక్కడన్నా కాస్త మందు దొరుకుతే....?”

“మం దేమిటి—నీ తలకాయ ?”

“బ్రాందీ, బీరూ, కనీసం సారాయీ — నాదగ్గర డబ్బులున్నయితే .... మనిద్దరమూ తాగి హాయిగా పడుకుందాం—”

“ఎంత వుండయ్యా?”

“డైభేదాకా వుంది”

“ఏం చంపుకుతింటున్నావయ్యా! ఉండు మన వాళ్ళను పిలుస్తాను”

ఐదునిమిషాల్లో ఐదుగురు కానిస్టేబిల్స్ వచ్చారు. అందరూ తమకు జరగబోయ్యే విందును అనుభవించేందుకు ఆనందంతో వున్నారు.

ఇంకో పదినిమిషాల్లో నల్లవాడూ, ఆరుగురు బ్రేకెస్టు పోలీసులూ కలిసి, స్పెస్సర్ లో ఎంట్రీక్ ఫాన్ కింద, గొంతు దాకా గొట్టెలుతింటూ కూర్చున్నారు.

“బరేయ్ !... నూటపదిహేడూ ! ఎక్కడచచ్చారా వెధవలు !”

అందరూ అదిరిపడ్డారు. సబ్ ఇన్ స్పెక్టర్ స్టేషన్ బైటనిలబడి, ప్లాట్ ఫార మంతా దద్దరిల్లేట్లు రంకెలు పెడుతున్నాడు. నూటపదిహేడుగాడు ముందుకు వరుగెత్తాడు.

నల్లవాడు స్పెస్సర్ బిల్లు యాభై ఎనిమిది గూపాయిలూ చెల్లించాడు. మిగతావాళ్ళు నల్లవాణ్ణి తీసుకొని స్టేషన్ వైపు బయలుదేరారు.

“ఎక్కడ చచ్చారా?” అన్నాడు సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు.

“నల్లవాడు పార్టీ చేశాడు సార్! మిమ్మల్ని పిలుద్దామంటే నిద్రపోతున్నాడు”

“ఎవడా వీడు?”

“ఫిఫ్టీఫోర్ లో తప్పతాగి రైలుపెట్టెలో న్యూసెన్స్ చేశాడు సార్!”

“అంతా వొదిలించారా?”

“ఇంకా ఉన్నట్టుంది సార్!”

“ఉంటే చూస్తావేరా వెధవా! నిద్రపట్టక ఛస్తూంటే—”

“ఆఫీసరుగారికి బుడ్డి తెప్పించు” అన్నాడు కాపలా తాడు, అధికార స్వరంతో.

“నాదగ్గర ఇంకా పదమూడు గూపాయిలే ఉన్నాయ్. నేను రేపు బెజవాడ పోవాలి—”

“రేపు మేస్ట్రీటు కోర్టులో అది వొదిలి, జైలుకు వెళ్తావ్”

మేస్ట్రీటు కోర్టుమాట వినేప్పటికి నల్లవాడి గుండెలు బారినై; లోగడ వాడికి దాని అనుభవం బాగా ఉండి వుంటుంది.

“తే....అంతా తే!” అన్నాడు కాపలావాడు. మరి గత్యంతరంలేక నల్లవాడు జేబంతాదులిపాడు. స్పెస్సర్ సుంచి

బుడ్డి రాగానే, సబ్ ఇనస్పెక్టర్ అడిగాడు : “వీడిమీద డైరీ రాశారా?”

“నూటపథాలుగు పట్టుకున్నాడు సార్.... డైరీ రాయలేదు—”

“సరే.... ముందు వీణ్ని స్టేషన్ బైటి దాకా సాగనంపిరండి”

“ఈ ఊరు నాకు కొత్త. ఇక్కడ పడుకో నీండి రేపు ఊరు వెళ్ళేందుకు నాదగ్గర డబ్బు లేవు” అని నల్లవాడు గోల పెడుతున్నా, వినకుండా, ఇద్దరు పోలీసువాళ్ళు వాణ్ని స్టేషన్ పాలిమేరల్లో కూడా లేకుండా నెట్టి, చేతులు దులుపుకున్నారు.

సబ్ ఇనస్పెక్టరు బుడ్డి ఖాళీచేసి, నిషాలో రంకెలు వేయ సాగాడు. మిగతా పోలీసులు కూడా ఆ ఆనందంతో తమలో తాము వేళా కోళాలు ఆడుకొని, విసుగెత్తి స్టేషన్ అంతా దద్దరిల్లటే రాంభజన మొపలుపెట్టారు.

ముసలి స్టేషన్ మాస్టరు, చాలామంది ప్రయాణీకులూ, స్టేషన్ చుట్టూ మూగారు.

“ఏమిటీ యీ న్యూసెన్స్;” అన్నాడు స్టేషన్ మాస్టరు.

కాని పోలీసువాళ్లెవరూ జవాబు చెప్పలేదు; వాళ్ళ రాంభజన క్లయిమాక్స్ లోవుంది కనుక, అసలు వినిపించుకోనే లేదేమో!

ఇద్దరు పోలీసులు దేహోగ్యం కోసం కుస్తీపడుతున్నారు. ప్రేక్షకులు ఆశ్చర్యంతో అలాగే నిలబడి పోయారు.

అంతువ్యాధులు

“నువ్వు ఎంతో మంచివాడవని మన స్నేహితులందరూ అనుకుంటున్నారు” అన్నాడు, సత్యనారాయణ.

ఈ మాటల్లో నాముఖం వికసిస్తుందనివాడు అభిప్రాయపడ్డాడు కాని, ఇలా దిగులుగాచూస్తానని వాడు అనుకొని వుండదు; వాడిముఖంలోని డిస్పాయింటుమెంటును చూస్తూనే నే నది గ్రహించగలిగాను.

“నాకు అంతకన్న పరమ శత్రువు—”

“శత్రువా? ఆడదా? మొగాడా?”

“అడో మొగో నేను నిర్ధారణగా చెప్పలేను. మన మంచితనంకన్న ఆ గర్భశత్రువు మరి వుండదు.”

“అదా విషయం? .... ఏం అలా అన్నావ్?”

“వీళ్ళందరికీ నేను మంచివాణ్నెందుకయ్యానో తెలుసా? అడిగినవాడికల్లా డబ్బు అప్పిచ్చి, నా చేతకాని తనాన్ని కప్పివుచ్చుకుంటూ తలకుమించిన సహాయాలు చేస్తూ వచ్చినందుకు—”

“దానికీ వాళ్లు కృతజ్ఞులుగా వుండి— నిన్ను మంచి వాడని అంటున్నారేకాని— దుర్మార్గుడని అనటంలేదే! అదీకాక— నువ్వు ఇచ్చిన డబ్బు అప్పుగానే కాని, ధర్మంగా కాదుగా! అందుకని నువ్వు ఇచ్చిన డబ్బు ఇక్కడ లంచంగా కూడా చలామణి అవదు.”

“అప్పునేమాట అడ్డమేకాని— నిజానికి అది ధర్మమే!”

“ధర్మమా? ఎట్లా?”

“ముందు అప్పుగా ఇమ్మనే అడుగుతారు.... మనం ఇస్తాం. కాని తరువాత అది మనచేతికివచ్చి ఛస్తేగా?”

“రాక ఏమాతుందీ! ఒకవేళ మరిచిపోయి వుం డొచ్చు. నువ్వు కాస్త జ్ఞాపకంచేసి తిరిగి తీసుకుంటే సరి.”

“మరిచిపోవటం హాస్యాస్పదం. ఒకవేళ అదే నిజ మైతే అలా మరిచిపోయ్యేవాణ్ణి ‘కృతజ్ఞుడు’ అని తెలు గులో అనరు, చేసినమేలును మరిచేవాడు కృతఘ్నుడు!.... అడగటం అంటే మాటలా? స్నేహమనేది వొకటి అడ్డం వుందిగా! అడుగుతే ఏమన్నా అనుకుంటాడేమోననే భయం; అసలు అడిగే స్వభావంకూడా మనకు లేదాయె! ఏదోవిధంగా ఒకటికి రెండుసార్లు అడిగి ఒత్తిడి కలిగించా మంటే— ఇంకేముందీ - మనతో మాట్లాడటం మానే స్తారు. ఊళ్లో మనసుగూర్చి దుష్ప్రచారంకూడా సాగిస్తారనేం దుకు సందేహంలేదు.”

“అది నీలోని బలహీనత....”

“దాన్నే వాళ్లందరూ ‘మంచితనం’ అనే మారు పేరుతో పిలుస్తున్నారు.”

రెండు నిమిషాలు ఆలోచనలోపడి “తీసుకున్న పైకం తిరిగి ఇవ్వలేనివాళ్ళు అసలు అప్పుగా తీసుకోవటం దేనికీ?” అన్నాడు సత్యనారాయణ.

“ధర్మంగా అడుగుతే ఎవరిస్తానూ? వాకిట్లోకి వచ్చిన బిచ్చగాడికీ, ధర్మంగా అడిగే స్నేహితుడికీ— దుస్తుల తీరులో తప్ప ఇంకేమీ భేదంలేదు.”

“ఇప్పుడు నీకు వెంకటేశ్వర్లు ఎంత ఇవ్వాలి?”

“వంద”

“వందా? .... కృష్ణమూర్తి?”

“డెబ్బైబై— మొత్తం మూడువేలకు తక్కువకాకుండా లిస్తుంది —”

“మూడు వేలే”

“మరేమనుకున్నావ్? మూడు సంవత్సరాలనుంచీ ఇంత ఖర్చు పెడుతూ వీళ్ళందరిచేతా మంచివాణ్ణి అనిపించుకోవటం మాటలా? ఎవరికాస్త కదిలించినా విషయాన్ని తప్పించి మాట్లాడుతారు. వాళ్ళేమో నాకుటోపీ వెయ్యగలిగినట్టూ, నాకన్న గొప్ప తెలివితేటలు ఉన్నట్టూ చూస్తూ—టలాయించి తిరుగుతారు. ఒక్కోచోట నన్నొక అవరిచిత వ్యక్తినిగా చూస్తారు. నేను గ్రహించ గలిగిందేమిటంటే— ఈ విషయంలో ఏ కాస్త ముందుకుపోయినా— రానిడబ్బు రాకపోగా పైపెచ్చు విరోధాన్నికూడా కొని తెచ్చుకోవాలి—”

“ఇలాగైతే జీవితం ఎలాసాగుతుందీ?”

“అంతకన్న మరిగత్యంతరంలేదు సాగి నన్నాళ్ళే— ఏం చేస్తాం?”

సత్యన్నారాయణ ముఖం కొత్త ఆలోచనలో పెరిగింది. అన్నాడు; “ఒక విధంగా ఆలోచిస్తే నువ్వు మంచి వాడివనే కీర్తికోసం పాకులాడుతున్నట్టు తోస్తుంది—”

“నేనెప్పుడూ అలాటి కీర్తికోసం ప్రయత్నించలేదు. దానంతట అది తన్నుల కొద్దీ వచ్చి పడుతూవుంటే.... నే ఒక్కణ్ణి భరించలేక ఛస్తున్నాను. ఆ మంచితనం నాకు చేసిన మేలేమీ లేకపోయినా, కీడుచేస్తోంది; అలాటిదాన్ని హృదయపూర్వకంగా ఆహ్వానించగలిగే ధైర్యం నాలాటి సామాన్యుడికి ఉండటం — నిజంగా అసహజమే!”

“నీ గొడవ నాకు అంతుపట్టటంలేదు. కాస్త కఠినంగా ప్రవర్తించకపోతే మిగిలిన మూడు ఎకరాలుకూడా అమ్మి య్యాలి వాస్తుంది. ఇక సంసారం సంగతి వేరేచెప్ప నక్కర్లేదు. ఇదంతా నీలోపమేననేందుకు నాకో మంచి కారణం కూడా కనిపిస్తోంది”

“ఏమిటది?”

“నన్నెవరూ అడగరేం?” తన తెలివి తేటల్ని నేను మెచ్చుకోవాలని కాబోలు నాముఖంలోకి సూటిగా చూశాడు.

“అడిగినా లేదని నిర్మోహమాటంగా అనేస్తావ్. అసలు నీదగ్గర్నుంచి డబ్బు రాల్తుందనే నమ్మకం ఎదుటి వాడికి ఎలాకలుగుతుంది? ఎప్పుడు చూసినా జేబులో చిల్లర తప్ప ఇంకేమీ ఉండదాయె! ఇంకోడు నిన్ను అడిగే

ముందు — నువ్వే వాణ్ణి అడిగేసితిలో ఉన్నావనే అభి ప్రాయాన్నికూడా కలిగించక మానవు—తెలిసిందా?”

సత్యన్నారాయణ తెలిసినట్టుగా తల ఆడించి నవ్వు కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

2

“ఇంత మారిపోతావనుకోలేదు; ఇలాటి దుస్థితికి వస్తావనుకోలేదు” అన్నాడు పాత స్నేహితుడు నూర్యనారాయణ.

“నన్నుగూర్చిన విచారం నాకేమిలేదు. ఇక నీకు దేనికి?”

“స్నేహితుణ్ణి కనుక .... నిన్నుగూర్చి నువ్వేప్పుడూ ఆలోచించకపోవటంవల్ల విచార పడాల్సిన విషయం నీకు కనిపించలేదను కుంటాను.”

“పోనీ—ఇప్పు డావిచారాన్ని కొనితెచ్చు కోవటం దేనికీ?”

“కొద్ది రోజుల్లోనే నీకు పిచ్చికూడా ఎక్కేట్టుంది.... ఉండేందుకు ఇల్లులేకుండా అమ్ముకున్నావు. చారెడు గింజల కూడా గతిలేకుండా పది ఎకరాలభూమినీ అమ్మికూర్చున్నావు. తాటివనంకూడా అమ్మావులే! ఇంకా విచారపడేందుకు ఇంతకన్న ఇంకేంకావాలి?”

“ఇండియా గవర్నమెంటుకు ఏ పన్నురూపంలోనూ నాదగ్గర్నుంచి దమ్మిడికూడాపోదు. కాగా, ప్రతి ఇతర పౌరుడికీవున్న హక్కులు నాకూ వున్నయ్—”

“నీకు ఇంకా యీ బింకం ఉండటం ఆశ్చర్యంగానే వుంది!”

“దీన్నికూడా అమ్మ లేదనా నీ ఆశ్చర్యం?”

“ఇంత మొండిగా మారావేం? మొన్న మీ మామ గారు కనిపించి నీ స్నేహబృందమంతా జేరి నిన్ను సర్వమంగళం చేశారని చెప్తే విని ఎంతో విచారపడ్డాను. భార్యా బిడ్డల గతేంకానూ? ఏదన్నా ఉద్యోగమన్నా చెయ్యి—అంతకన్న ఇంకేం వుందీ?”

“వెధవ ఉద్యోగం!”

“ఐనా నాకు తెలియక అడుగుతాను—నీకు యీ స్నేహాతులు ఎందుకంట? ఒక తాగుడు లేదు. బాగా అనుభవించిందీ లేదు; ఐదుసంవత్సరాల్లో ఇంత డబ్బు ఖర్చయిందంటే—దానికి కారకులు నీ స్నేహితులు! ఇప్పటికన్నా వాళ్ళను వదలవేం?”

“ఎట్లా వాదులుకునేదీ? డబ్బుతో కొనుక్కున్న స్నేహమాయె! చూస్తూచూస్తూ ఎలా విసిరిపారేనేదీ?”

“పోనీ వాళ్ళవల్ల నీకేమన్నా మేలు కలుగుతుందా?”

“ఆనన్నుకూడా వాళ్లబృందలో కలుపుకున్నారా?”

“మరి ఇన్నాళ్ళూ?”

“ఇన్నాళ్ళూ నేను వాళ్లదగ్గర ప్రాపకం కోసం వాళ్ల ఖర్చుల్ని భరించే వ్యక్తిని, ఇప్పుడువాళ్ళే—”

“వాళ్ళు నీకింద ఏమన్నా ఖర్చు పెడుతున్నారంటావా?”

“వాళ్ళ జేబుల్లోంచి కాకపోతే మాత్రమే? మొదట్లో నన్ను వెతికితెచ్చినట్టే — ఇప్పుడు మేమందరమూ కలిసి ఉన్నవాణ్ణి ఇంకోణ్ణి పట్టుకొచ్చి—తలాకాస్తా పిండుకుంటాం! ఆ పిండుకునే వాళ్ళలో ఇప్పటికి నాకూడా వాకస్థానం లభించింది.”

“వాడు పిండుకోసీవాడ్డూ?”

“అది మన ప్రావీణ్యత—దాన్ని ఎవ్వరూ అపలేరు. నే నేం అడ్డగించ గలిగానూ? స్నేహం ఉండనే ఉందాయె! కొత్తవాడికి యీ స్నేహాన్ని వొదిలించుకుందామనే దురుద్దేశం వున్నా—మేము వాడుమాయె!”

“అంటే వాణ్ణి నీలాగే సర్వమంగళం చేసేదాకా-?”

“అంతే!”

“జలగ వ్యవహారంగా వుండే!”

“కాని మేము జలగలాగు కాకుండా—బాధకనిపించకుండా—క్లోరోఫారం కిందచేసే ఆపరేషన్ లాగు—పీల్చు గలం!”

“మత్తు తెలిశాకన్నా—?”

“అప్పటికి మిగిలిం దేముంటుందీ? నాలాగే ఫాపర్! అప్పటికి కాని మా జలగల సంఘంలో వాడికి సభ్యత్వం లభించదు.”

“నువ్వు ఇంతడబ్బూ తగలేసి చివరకు నేర్పింది యీ కళన్నమాట? ఈ సంగతి వింటే నిన్ను ఎవడైనా జేరనిస్తాడూ? ఇలా గోముఖ వ్యాఘ్రుంగా....”

“నా సంగతి ఊళ్ళో విచారించు—ఏమంటారో?”

“అదే నాకు ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఇంతదుర్మార్గుణి ‘మంచివాడు’ అని లోకులు ఎలా అనగలుగుతున్నారంట?”

“మరి నేనుపెట్టిన లంచం! ఇన్నాళ్ళూ నేను వాళ్ళకింద ఖర్చుపెట్టిన డబ్బు! నీకు మంచితనం పర్వతాల పరిమాణంలో కావాలంటే—”

“నాకు వొద్దుబాబూ!”

“ఏం భయంలేదు....ఇదీ వొకరకం వ్యాపారమే అనుకో. నేషనల్ సేవింగ్స్ సర్టిఫికెట్లు లాటిది....ఉత్తరోత్తా క్రమంగా అంతకు రెండింతలు రిటరన్ వొస్తుంది—తెలిసిందా?”

“నాకు అంతా అయోమయంగానేవుంది. ఐనా ఇలా స్నేహితుల ధర్మాలమీద ఎన్నాళ్లు బతుకుతావ్?”

“ధర్మమేమిటి—నీమొహం? అప్పు! మన జీవితం పట్టాల్ని అంటిపెట్టుకొని పరుగెత్తే రైలులాగు ఒడిదుడుకులు లేకుండా నాగిపోయ్యే అయోమార్గం!”

“ఇక్కడ నీ స్నేహితులేగా పట్టాలు? కాని—రైలు పట్టాలు జరగవు, వీళ్ళు జరుగుతూ వుంటారు కనుక, నువ్వన్న రైలు ఎప్పుడో అప్పుడు తలక్కిందులుగా పడక మానదు.”

“ఆ పట్టాపో—ఇంకో కొత్తపట్టా తెచ్చి వేస్తాం—”

“పోనీ స్నేహితులదగ్గర చేసే అప్పు మాత్రం ఎట్లా తీర్చగలవూ?”

“తీర్చటం దేనికీ? నేను ఇప్పటికి అప్పుగా ఇచ్చిన పైకమంతా వాస్తే పోగొట్టుకున్న ఆస్థినంతా కొనగలను!”

“అప్పు తీర్చకపోతే ఊరుకుంటారా?”

“నేనేం చెయ్యగలిగానూ? అందరూ అంతే! స్నేహంలో తీసుకున్న అప్పును తిరిగి అడిగి స్నేహాన్ని పోగొట్టుకుంటారా యేం?”

“ఇట్లా ఎన్నిసార్లు?”

“ఒక్కో స్నేహితుడి తాహతునుపట్టి ఒక్కోసారే చాలు. కొత్త సభ్యులు వస్తూనే వుంటారు!”

“ఇలాగే ప్రతివాడితోనూ వాగుతూవుండు. నీ స్నేహాన్ని ముందుగానే అర్థంచేసుకొని నీ వీపు చెడగొట్టి పోతాడు — తెలిసిందా?”

“మరేం ప్రమాదం లేదు. ఒకసారి సత్యన్నారాయణకు ఇదంతా చెప్పాను—”

“ఏ సత్యనారాయణ?”

“ఆ పుస్తకాల షాపులో వుండడూ —”

“ఆ, పొద్దున నిన్నుగూర్చి గంటనేపు కీర్తించాడు..”

“వాడుకూడా మన కాతాదారుడేలే! .... అంతావిని నాతో విరోధం పెట్టుకుంటాడేమో ననుకున్నాను. కాని ఆనాటినుంచీ మరీ అంటిపెట్టుకొని తిరగటం మొదలు పెట్టాడు. నాటితిరిగేప్పటికి రెండువందలూ అప్పుతీసు కున్నాడు —”

“తీసుకొని ఇచ్చాడా?”

“ఈ దేశంలోనూ, ప్రత్యేకించి మా సంఘంలోనూ అలాటి ఆచారమే లేదన్నాగా! ఆనాటినుంచీ వాడికి నే నెంతో మంచివాణ్ణి!”

“నీమాటలు వింటూంటే నాకు పిచ్చెక్కేట్టువుంది .. పన్నెండయింది .... యీ ఒంటిగంట బండికే వెళ్తాను—”

“వెళ్తే వెళ్ళావ్ కాని - నీదగ్గర వొక యాభైరూపాయలుంటే ఇచ్చివెళ్ళు - నెలాఖరుకు పంపుతాను.”

సూర్యనారాయణ బిత్తరపోయిచూసి, పెదవులదాకా వొచ్చిన మాటల్ని బలవంతాన బైటపడనీకుండా లోలోపలే గొణుక్కున్నాడు.

“మరేం భయంలేదు లేవోయ్. కావాలంటే నీకు నోటురాస్తాను—”

వాడు జవాబు చెప్పలేక, మాట్లాడకుండా యాభై రూపాయలూ ఇచ్చి, రిక్షాఎక్కి “త్వరగా—స్టేషన్ కు” అని తనవెనుక ఏదో వన్యమృగం ఉన్నట్టు, తిరిగిన్నా చూడకుండానే సాగిపోయాడు.

నేను ఇంతకుముందే అప్పుగా సంపాదించిన పైకాన్ని జేబులో పెట్టుకొని, స్నేహబృందంలోని సభ్యులు ఎక్కడ ఎదురౌతారో ననేభయంతో - సందుగొందుల్లో నుంచి ఇంటిదారిపట్టాను.

వి రో ధి

నాటకం పూర్తవగానే కాంతమ్మ మాటలు జ్ఞాపకానికి వచ్చినయ్. ఆమె అనేది : “ఏదో పల్లెటూళ్ళో వున్నా— మాకూ అంతో, ఇంతో వుంది. ఏదన్నా పనిమీద ఎప్పుడన్నా మేం పట్టణానికి వచ్చి చూసిపోతుంటాం కాని— దారి తప్పయినా ఒక్కసారన్నా మావూరు రావుకదా ! వొస్తూ పోతుంటే చుట్టరికం కాని, లేకుంటే—?”

“వొస్తాను, ... వీలుచూసుకొని ఒక్కసారన్నా వొస్తాను” అని ఏదారుసార్లు ఆమెకు వాగ్దానం చేశాను.

ఇక్కడికి వాళ్ళవూరు మూడుమైళ్ళే ! ఒక్కసారేన్నా వాగ్దానాన్ని చెల్లిద్దా మనిపించింది. మరి రెండురోజులదాకా నాటకాలు కూడా లేవు. కాంతమ్మ దూరపుబంధువు కాదు; పినతండ్రి కూతురే !

నన్నుచూడగానే ఆమె గుర్తించలేక పోయింది. అంతగా మారిపోయూననికాదు; ఆ పల్లెటూరు ఎలా రాగలిగానా అని.

“దారితప్పి వచ్చినట్లుండే !” అందామె.

“దారితప్పితే—మీ పక్కవూరు జేరే వాణ్ని.”

చాలాకాలంనుంచీ వేచివున్న అతిథికిలాగు—ఎంతో మర్యాద జరిగింది. పిండివంటల్లో తయారైన భోజనాన్ని తృప్తిగా తిని, మధ్యాహ్నం నిద్రపోయి రాత్రి బడలిక తీర్చుకున్నాక, కాంతమ్మ తన సంసారపు గొడవలు చెప్పనారంభించింది.

—“ఇక్కడ సుఖానికి యేమీ తక్కువలేదుకాని—
అత్తగారు మాత్రం మహా గయ్యాళి. ఎంతశ్రమపడి పని
చేసినా ఆమెకు నచ్చదు. అదేం ఖర్మమోకాని రోజు కొక
సారన్నా పోట్లాడుతుంది. ఆమెతో వేగటం—మహాకష్టం!”

ఈ విషయాన్ని వినటం ఇది మొదటిసారి కాదు, అప్పు
డప్పుడు మా ఇంటికి వచ్చిపోయ్యే బంధువర్గం అనుకుం
టూండగా అనేకసార్లు విన్నాను.

“మీ మామగారో?” అన్నాను.

“ఆయం దేముందీ—పిచ్చి బ్రాహ్మణుడు? ఒక మూల
కూర్చొని విస్తళ్లు కుట్టుకుంటూ వుంటాడు. *కాస్త పూర్వ
కాలంవాడు కనుక, కాస్త మడీ ఆచారమూ లేందే ఆయ
నకు గిట్టదు. ఆయన మంచితనాన్ని అత్తగారు ఏమీ సాగ
నివ్వదు. రోజు కొకసారన్నా ఆయన్ను తిట్టిపోస్తుంది—”

ఇంతలో అత్తగారుపిలుస్తే కాంతమ్మవెళ్ళి పోయింది.
మరి పదినిమిషాల్లో దొడ్లొకేకలు వినపడ్డయ్. ఏమిటోనని
వెళ్ళాను. కాంతమ్మకూ, అత్తగారికీ, వాగ్వాదం జరుగు
తోంది. కొత్తవాళ్ళకు అదొక పెద్ద పోట్లాటగా కనిపించ
టంలో ఆశ్చర్యకూడా లేదు.

“అంత అవసరమైతే వేసుకోలేకపోయావా—?”
అంటోంది కాంతమ్మ.

“శానకు తడుస్తే పొయ్యిమండదు. కాసినికట్టెలు
పాకాలో నెయ్యిలేక పొయ్యివా అన్నందుకు అంతకోపం
దేనికీ?” అంది, అత్తగారు.

కాంతమ్మ నన్ను చూసేప్పటికి మరీ రెచ్చింది. తనకు నేను అండగా దొరికినట్టు భావించి వుంటుంది.

“పైనకూర్చొని పని పురమాయించటం నాకూ చేతవ్వు, పనిచెయ్యటమంటూవొస్తే - వేరు” అంది కాంతమ్మ చేతులు వికారంగా తిప్పతూ.

ఇదే సమయంలో కాంతమ్మ భర్తవొచ్చి తొంగిచూసి బూచాణ్ణిచూసిన చిన్నపిల్లాడిలాగు, మాట్లాడకుండా త్వర త్వరగా నిష్క్రమించాడు. ఇలాటి సందర్భాన్ని ఎదుర్కోవాల్సి వుంటుందని నేను అనుకోలేదు; అలాటి అనుభవంకూడా నాకు లేదు. కాస్తేపు ఆగుతే వీళ్ళిద్దరూ నాతీర్పుకోసంవొస్తారనేందుకు సందేహంలేదు. అప్పుడు నా అవస్థ ఇంకా ఘోరంగా మారుతుంది.

ఏమైనా కాంతమ్మ భర్తలాటి అనుభవశాలే, తప్పుకు తిరగటం ఎంతమంచి తెలివైనపనోనాకు ఆదర్శంగా సూచించాడు. మెల్లిగా నేనుకూడా వెనక్కుతిరిగాను.

“అదికాదు అన్నయ్యా!” అంటూ కాంతమ్మ వెంట పడ్డది.

ఇక తప్పుకుపోయ్యే అవకాశంకూడా మించిపోయింది. ఇద్దరూ కలిసి నాకు విషయాన్ని బోధపరిచారు, కాని ఎటు చెప్పేట్టూ? కాంతమ్మ అత్తగారుకూడా మాకు కొత్త చుట్టం కాకపోవటం మరీ ఇబ్బందైన విషయం. ఇంతచిన్న విషయం మీద పోట్లాడు కోవటం నిజంగా హాస్యాస్పదం. ఆసంగతి

వాళ్ళిద్దరికీ అర్థమయ్యేట్లు చెప్పటం-నాకు మించిన విషయం!
మాట్లాడకుండా ఊరుకోవటం, మాట్లాడటంకన్నా ప్రమాదం!

“ఉండండి.... ఇప్పుడే వస్తాను” అని ఎలాగో బైట పడ్డాను.

ఊళ్ళో అటూ ఇటూ తిరిగి, రాత్రి చాలా పొద్దు పొయ్యాక, కొంపజేరాను. గాలివాస వెలిశాక ఆ చిహ్నాలు కనిపిస్తూన్నట్లు, పోట్లాట పూర్తయినా ఆ బాపతు ఛాయలు ఇంట్లో ఇంకా కనిపిస్తూనే వున్నయ్. నాకు ఆకలవుతున్న మాట నిజమేకాని, ఆసంగతి ఎవరికి చెప్పకొనేదీ? అలాగే యీరాత్రి బాధపడి, తెల్లారగానే వెళ్ళుదామని ఆలోచిస్తున్నాను.

నా రాకను ఎప్పుడు గుర్తించిందో కాని, కాంతమ్మ వచ్చి, “లే అన్నయ్యా! వొడ్డించాను” అంది.

బతికిపోయాను! ఇంత తెలివైన పిల్లను, అత్తగారు సక్రమమార్గంలో ఎందుకు ఉపయోగించుకోలేక పోతోందో నాకు అర్థమవలేదు.

భోజనం చేస్తూండగా కాంతమ్మ చెప్ప నారంభించింది: “ఱోజూ ఇంతే నన్నయ్యా? ప్రతి చిన్నవిషయానికీ పురమాయింపే! అధికార పూర్వకమైన ఆమె గొంతు--!”

“ఆమె వింటుంది—ఊరుకో” అన్నాను.

“ఏడిసిందిలే!”

కాంతమ్మదృష్టిలో అత్తగారిస్థానం నాకు ఇప్పుడే అర్థమైంది.

“సాయింత్రం నువ్వుచూశావుగా— రాక్షసిలాగు నా మీద ఎలా విరుచుకు పడ్డదో?”

ఈ విషయంమీద చర్చించటం నాకంత ఊహకరంగా తోచలేదు. ఇక ఇంతటితోనన్నా ఇది మాసిపోతుందేమో నని తలూపాను.

“నిజానికి నా తప్పేమన్నా వుందా?” అందామె, మళ్ళీ.

సాయింత్రం తప్పించుకున్న గోతిలోనే మళ్ళీ పడే ట్టున్నాను. ఏమైనా ఎదురుగుండా వున్నది కాంతమ్మకనుక, ఆమెను సంతోషపెట్టాల్సిన బాధ్యత నాకువుంది.

“నీ తప్పేలేదు—” అన్నాను.

నిజానికి ఎవరితప్పో నేను చెప్పలేను. కాని, కాంతమ్మ అంటే నాకు అభిమానం వున్నమాట నిజం. బహుశా ఆమె అతిథి సత్కారం, ఇక్కడొక లంచమై, నాలో పక్షపాతాన్ని ప్రవేశపెట్టి వుంటుందనుకుంటాను.

భోజనం పూర్తిచేసి, మెల్లిగా బయటపడ్డాను.

2

రెండు సంవత్సరాలయ్యాక, ఆ పక్క గ్రామంలో బంధువుల పెళ్లికి వెళ్లినప్పుడు, మళ్ళీ కాంతమ్మ దర్శనమైంది. ఇంటికి తిరిగిపోయే నన్ను బలవంతపరచి, వాళ్ళవూరు అంతదగ్గరైనా, ఒక్కరోజున్నా వాళ్ళింట్లో ఉండకుండా పోతున్నందుకు, ఆమె తప్పుపట్టింది. పోనీలేమ్మని వెళ్లాను.

ఆమె అత్తగారు సంవత్సరం క్రితమే యీలోకాన్ని పోడింది. నేను అనుకున్నాను— కాంతమ్మ కాపరంలో మరి అశాంతి లేదని!

చీకటి పడ్డది. వంటఇంట్లో కాంతమ్మ గొంతు పెద్దగా వినిపిస్తోంది. విషయం అర్థంగాక, ఏమిటో చూద్దామనే కుతూహలంకొద్దీ వెళ్ళాను.

మామగారు జపం చేసుకుంటున్నారు. “పోసీ నేను పెట్టుకుంటాలే?” అంటున్నాడు ఆయన.

“మీ జపమూ, భోజనమూ అయేప్పటికీ తెల్లారుతుంది. ఇంట్లోవాళ్ళం ఇంకెప్పుడు భోం చేసేట్టూ? అవతల చంటిపిల్లాడు లేచాడంటే —?”

విషయం అర్థమైంది. మామగారి జపంమీద విసుర్చు జరుగుతోంది.

మామగారు నన్నుచూసి, “అదికాదురా అబ్బాయి! ఇంతకుముందే కదా కూర్చుంది?” అన్నాడు.

కాంతమ్మ వెంటనేఅందుకొని, “సాయింత్రం విస్తళ్లు కుట్టుకుంటూ కూర్చోకపోతే, జపం పూర్తి చేసుకోరాదూ? పోసీ భోం చేసి, జపానికి ఎంత సేపు కూర్చున్నా ఇతరులకు ఇబ్బంది ఉండదుగా!” అంది.

మామగారు జపాబు చెప్పలేక కాబోలు - జపంలో నిమగ్నుడయ్యాడు. కాంతమ్మ వెనుకనుంచి, చాటుగా ఆయన మీద మెటికలు విరిచింది.

రాత్రి భోజనా లయ్యాక, కాంతమ్మ మామగారి గొడవ చెప్ప నారంభించింది; “ఈ ముసలాడితో మహా చావుగా వుంది. ఎంతకూ జపంలోంచి తెమలడాయే! మడీ, ఆచారమూ, పాడూ-పచ్చిబద్దలూను!”

“మీ అత్తగారికన్న మామగారే మంచి వాడని చెప్పేదానివి?” అన్నాను.

“పాపం-ఆమె దేముందీ? మోటుమనిషికనుక, కాస్త కటువుగా మాట్లాడేది; చచ్చి ఏ స్వర్గాన వుందో కాని, నేను ఆమెకు చేసిందానికన్న, ఆమెనాకు చేసింది ఎక్కువ. ఆమె బతికున్నన్నాళ్ళూ యీ ముసలాడు ఆమెను మాత్రం కాల్చుకుతినలా?”

వాళ్ళిద్దర్లో ఎవరు మంచివాళ్ళయినా నాకు అన వసరం. ఈ సందర్భంలో కాంతమ్మ మాటలుమాత్రం అధారిటీగా తీసుకోవాల్సిందే!

“చిన్నపిల్లాడు ఉన్నాడనే జ్ఞానమన్నా లేదుకదా ఆయనకు?” అందామె.

“ఏదో ముసలాడులే!”

“ముసలాళ్ళకే మతివుండదు. చేసేదాన్ని వున్నాను కదా నని ఇలా ఏడిపించుకు తింటూంటే....”

నేను నిద్రనటించాను. నేను “ఊరే” కొట్టటం ఆపేప్పటికీ, మిగతా మాటల్ని ఆమె వినపడీ వినపడకుండా అనేసింది.

3

నాలుగు సంవత్సరాలు గడిచాక, మళ్ళీ ఏదో సందర్భంలో కాంతమ్మగారి వూరు వెళ్ళాను. ఇప్పటికి కాంతమ్మ మామగారు కూడా పరలోకగతులయ్యారు.

మధ్యాహ్నం భోజనానికి పిలుపు వచ్చింది.

“బావనుకూడా రానీ!” అన్నాను.

“ఆయన యీపూట రారేమో-వచ్చినా ఆలస్యమవుతుంది-నువ్వులే-అన్నయ్యా!” అంది.

నేను వివరాలు తెలుసుకోకుండానే భోంచేశాను. సాయంత్రంవరకూ ఆమె భర్తరానేలేదు. తీరుబడిగా కాంతమ్మ కబుర్లుచెప్పటం మొదలు పెట్టింది.

“రోజూ ఇంతే - ఒక్కోనాడు మనస్సు తిరుగుతే ఇంటికి వస్తారు-లేకపోతే లేదు” అంది కాంతమ్మ.

“రాక ఏమాతాడూ?”

“చీట్లపేకో-పాడో! ఉన్న ఆస్తి అంతా ఇలా తగలేస్తున్నారు. వెనక ముగ్గురు పిల్లలున్నారనే జ్ఞానమన్నాలేదు. చచ్చి ఏస్వర్గాన వున్నారోగాని-అత్తగారూ, మామగారూ బతికివున్నట్టయితే ఇలాటిపనులు జరిగనిచ్చే వారుకాదు. వాళ్ళ ముసలితనంలో వాళ్ళను సరిగ్గా చూశాడూ? ఇంటికి వస్తూనే ధుమధుమలాడుతాడు. చెప్పొద్దూ-నాకు అరికాలి మంట నెత్తికెక్కుతుంది. నన్ను అనవసరంగా రెచ్చగొడతారు. నేనేదన్నా అంటే—చిటచిటలాడుతూ పోయి—

మళ్ళీ ఏ రెండు రోజులకో ఇంటికి వస్తారు. రాత్రి ఇలాగే వింది.... ఆపాట ఆ వానలో తడుస్తూ పొయ్యారు—”

కాంతమ్మ రకం వ్యక్తిలో ఏలోటువుందో నాకిప్పుడ బాగా అర్థమైంది. ఆవిషయాన్ని ఆమెకు బోధపరుస్తే ఆమె సాఖ్యపడే అవకాశం వుంటుంది.

అన్నాను: “అదేమిటి—అల్లా మాట్లాడతావ్? నేన మొదటిసారి వచ్చినప్పుడు. అత్తగారితో పోట్లాడి, ఆమెన రాక్షసి అన్నావ్. రెండోసారి వచ్చినప్పుడు, మామగారితో పోట్లాడి, ఆయన్నూ ఆయన జపాన్నీ తిడుతూ, అత్తగార్ని మెచ్చుకున్నావ్, ఇప్పుడు అత్తగార్ని, మామగార్నికూడా మెచ్చుకుంటూ....”

“నిజంగావాళ్ళు మంచివాళ్లేగా!”

“మరి మంచివాళ్ళతో ఎందుకు పోట్లాట వస్తుంది?”

ఈ ప్రశ్నకు ఆమెకు జవాబు దొరకలేదు. ఆమెలోని తప్పును ఎత్తిచూపుతూన్నందుకు, ఆమె ముఖం కాస్త ఎర్రబడ్డది.

“—అలాగే నీ భర్తవిషయంలోకూడా, అనవసరపు తగాదా పెట్టుకొని ఉంటావ్!” అన్నాను.

“నేను పోట్లాడానా?” అందామె.

“నువ్వుకాక, ఇంకెవరు పోట్లాడానూ?”

అభిమానం ఎక్కువగానే పనిచేస్తూండటంవల్ల ఆమె కనుబొమలు మూడిపడగా

“నీలాటివాళ్లు అలాగే అర్థంచేసుకుంటారు. ఎలాటి మనుషులకు అలాటి దృక్పథమే వుంటుంది—”

“అదేమిటి?” అన్నాను, అర్థంగాక.

“ఏముందీ—నువ్వుమాత్రం తక్కువ వాడివా? ముప్పై నాలుగేళ్లు వచ్చినా, పెళ్ళి పెటాకులూ లేదు. బి. ఎ. దాకా చదివి, ఉద్యోగం సంపాదించలేక నాటకాల్లో వేషాలువేస్తూ —!”

నా వ్యక్తిగత జీవితంమీది చర్చ నాకు చాలా కష్టంగా తోచింది వాదనకు అవకాశం లేక, కాంతమ్మ నామీద అనవసరంగా వడ్డది. ఇక ఆమె నోటికి అడ్డుండదు. అందుకని, ఒక్క-క్షణంకూడా నేనక్కడ ఉండదలచుకోలేదు. కాంతమ్మ ముఖం చూస్తే, నాతో పోట్లాటకు నిరీక్షిస్తున్నట్టు తోచింది. అలాటిది నాకు మనస్కరించక, చెప్పకుండానే, ఆ సందె చీకట్లో పొలాలకు అడ్డంపడి నడవసాగాను.

— ఆగస్టు, 1946

—————

జూ ద ర్

మూడు రోజులుంచీ శంకరం ముఖంలో అర్థంకాని ఆవేదన ఏదో స్పష్టంగా కనిపిస్తూ వుంది. దుస్తుల్లోనూ, శుభ్రతలోనూ, ప్రవర్తనలోనూ శ్రద్ధయేమీ కనిపించటం లేదు. సంభాషణలో చాలా ఆన్యమనస్కంగా ఉంటున్నాడు; అసలు క్లబ్బులోకివచ్చి ఎవరీ పలకరించకుండానే, ఒక మూలజేరి ఒటంటిగా కుచ్చొని తనకు అందని విషయాన్ని గూర్చిన ఆలోచనతో బాధపడుతున్నట్టు తోస్తుంది. చీట్లపేక అంటే చెవికోసుకొనే శంకరంలో యీమార్పురావటం నాకు నిజంగా ఆశ్చర్యం కలిగించింది. నాలుగైదునాళ్లు హెచ్చరించి చూశాను కాని, “ఏంటేదు బ్రదర్!” అని చూసుకు పొయ్యేందుకు ప్రయత్నించాడు.

ఒకటికి రెండురోజులు గడిచినా వాడిస్థితి మారలేదు. సంగ తేమిటో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలమూ, స్నేహితుడు ఏదో గొప్పసమస్యతో వేగిపోతున్నాడకే బాధా, ఆ బాధకు ఏదైనా దారిదొరుకుతుండేమో చూద్దామనే అభిలాషా నాలోనా నాటికీ పెరగజొచ్చినయ్ అందులోనూ నేనంటే పడి చచ్చే మిత్రుడియోగక్షేమాల్ని విచారించాల్సిన నా బాధ్యత నన్ను మరీతొందర పెట్టసాగింది.

“ఎంతచెడ్డా స్నేహితుణ్ణి, నీహృదయంలోది ఎంత గొప్ప వ్యక్తిగత జీవితరహస్యమైనా నీలోనువ్వు ఇలా కుమిలి పోవటంవల్ల లాభంలేదు. ఇతరులకు చెప్పుకోవటంవల్ల కొంత

హృదయభారం తగ్గుతుంది. నీబుద్ధికి అందని దారికూడాదొరక వచ్చు-” అన్నాను. యీ ముసుగులో గుద్దులాట వ్యవహారంతో తలవంచి.

ఆ చీకట్లోకి లాక్కుపోయి కూర్చోబెట్టి “నీతో చెప్పాలనే వుందికాని, ఒకవిధంగా మనస్కరించటంలేదు” అన్నాడు.

“ఎందుకనీ ? నన్ను నమ్మలేవా?”

“అది కాదు. విషయాన్ని-నాహృదయా రాటాన్ని-నీకు బాగా అర్థమయ్యేట్టు చెప్పగలనాఅని నాఅనుమానం. చెప్పాక నువ్వు ఎగతాళిగా నవ్వుతావేమోననే భయమూను!”

“స్నేహితుడు కష్టదశలో ఉండగాచూసి నవ్వే వాడు స్నేహితుడు మాత్రం కాడు.... రాక్షసుడు!”

క్షణంసేపు నాముఖంలోకిచూసి “నిజమే ననుకో! ఇతరులకు బాధకలిగించకుండా, రెండో సహాయంలేకుండా యీసమస్యను నా అంత నేనుగానే తీర్చుకుందామనుకున్నా కాని, సాధ్యపడలేదు, ఇది ఇంకో సహాయంకోసం అర్థించాల్సిన సమయమని కూడా తోస్తోంది.”

“డబ్బువిషయం కాదుకదా?”

“కాదులే?...ఎనా సంభాషణ మొదలు పెట్టగానే ప్రతివాడూ నీపర్స్నమీదనే కన్నుంచి మాట్లాడుతూన్న అనుమానం నీకు ఎందుకు కలుగుతుందో అర్థమవటంలేదు.... ఎప్పుడూఇంతే!” అని ముఖం ముడుచుకున్నాడు,

“లేదు లేరా బాబూ ! యీ రోజుల్లో ఆర్థికసమస్య అంటే కాస్త భయంగా ఉండి అలా అన్నాను. అసలు సమస్యలో లేని కొత్త బాధ యీ ఉపసమస్యలో రావటం హాస్యాస్పదం !....

సంగతి తేల్చు-నీకు పుణ్యంవుంటుంది ?” అని ఒక విధంగా ప్రార్థనాపూర్వక స్వరంలోనే అన్నాను.

పుణ్యం గొడవ వాడికి పట్టదని నాకు తెలుసు. ఏనా వెంటనే ప్రసన్నుడయ్యాడు.

“తేల్చేందుకు ఏముందిలే.... నాభార్య విషయం—” అని ఆగాడు.

కథ చాలా గొప్ప సస్పెన్స్ లో నిలిచిపోయింది. ఏవిషయం మీదనైనా సరే చప్పున ఏదో వొకటి వాగెయ్య వొచ్చు లేదా ఏదో ఒకవిధంగా ఆలోచించవొచ్చు-కానీ “స్నేహితుడిభార్య” విషయంలోమాత్రం పెదవి కదిల్చే హక్కు అధికారమూ లేకపోను, విరోధానికి దగ్గరిగా జేర కుండా చూసుకోవాల్సిన బాధ్యత కూడావుంది. అందుకని, వాడు నోరు విప్పేదాకా తప్పని సరిగా ఊపిరి బిగపట్టుకొని కూర్చోవాల్సి వచ్చింది.

నా నిశ్శబ్దతలోని సిస్పిరిటీని గ్రహించిన వాడల్లే వెంటనే మాట్లాడటం మొదలుపెట్టి నాకూ (తరువాత మీకూ-డా!) చాలాశ్రమనూ, ఆందోళననూ తప్పించి నందుకు మనసులో వాడికి అనేక ధన్యవాదాలు (మీతర ఫునకూడా) అర్పించు కున్నాను.

“నాలుగు నెలల క్రితం నా ఉద్యోగం పోయిందని మీ అందరికీ తెలుసుగా!.... ఆసంగతి నా భార్యకు మాత్రం తెలియదు!”

“ఈ శుభవార్తను ఆమెకు ఎలా అందజేయాలి అని చూస్తున్నావాయేం? కావాలంటే నేనే స్వయంగా వచ్చి చెప్తాను.”

“గొప్పపని చేస్తావ్! పోయింది నా ఉద్యోగం కనుక ఆవార్తను మోసెయ్యటం నీకు బహుతేలిక!”

“ఉద్యోగం పోయినందుకు ఇంత బాధ పడుతున్నావనుకోలేదు.”

“నా కేంబాధలేదు. బాధపడటంవల్ల ప్రయోజనమూ లేదు. ఇంకో ఉద్యోగం వచ్చేసూచనలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయ్. అది రాగానే కాస్తోకూస్తో మిగిలివున్న యీ బాధను పూర్తిగా వదిలించుకోవచ్చు.”

“ఇప్పుడిక సమస్య ఏముంది?”

“ఈ నాలుగు నెలలూ ఎలాగడిచినయ్యినీ? మానాన్న నన్ను సోమరిగా ఉంచకుండా ఉండేందుకూ, ఇండియా ప్రభుత్వం పన్నులనే మిషమీద నాజేబు తవడకుండా ఉండేందుకూ బాగా ఇలోచించి, సెంటుభూమి దమ్మిడీ క్యాషు కూడా మిగల్చకుండానే పోయారు.... సరే.... మొదటి నెలంతా క్లబ్బులో చీట్లవేకస్సెక్స్ పోషించింది. కాని రెండో నెలనుంచీ రాబట్టుకున్న డానికన్న రెట్టింపుపిండే ప్రయత్నానికి

పునాదివేసిందని తెలియలేదు. అసలు ఉద్యోగం పోనే పోయింది. ఇక యీ ఉద్యోగానికన్నా దిగుదామనే మూఢ నమ్మకంకూడా నాలో బాగాపనిచేసింది....కొంత పెట్టుబడి కావల్సివచ్చింది. భార్యను ఏడిపించి మెల్లిగా ఆమె మెడలోని బంగారుగొలుసు తీసుకొన్నాను. ఆగొలుసు—నాలుగు వేటలది. ఆమె పుట్టింటివారు ఇచ్చింది. ఆమెమెడలో మెరుస్తూవుండేది. దాన్ని ఏవిధంగానూ దుర్వినియోగం చెయ్యకూడదనే నిశ్చయం లోపలవుందికాని, అంతకన్న గత్యం తరం లేకపోయింది.. అదీకాక, నేను ఆ డబ్బుతో వ్యాపారం సాగించి ఒకటికి రెండుగొలుసులు చేయిద్దామనికూడా ఆశపడ్డాను...ఆమె ఇచ్చేప్పుడు గంపెడు అనుమానంతో పెద్ద పోట్లాటజరిగాక కాని ఇవ్వలేదు. నాఉద్యోగం సాయ్యే పరిస్థితి ఏర్పడదనీ (నిజానికి ఉద్యోగంపోయింది; కొత్త ఉద్యోగాన్ని మొదలుపెట్టేందుకే యీ అవస్థ!) మళ్ళీ రెండువారాల్లో గొలుసు తెచ్చి ఇచ్చేస్తాననీ, ప్రమాణాలు చేసి ఎలాగో ఆమెను కరిగించి తీసుకొచ్చాను. ఆగొలుసును తొక్కట్టుపెట్టి ఆడబ్బును మనకల్లబ్బులోని చీట్లపేక ఆసీనుసభ్యులకు పంచిపెట్టేశాను. అనుకున్న దానికన్న త్వరలోనే, చకచకా పనులు ఐపోవటం వల్ల, వెంటనే యీ ఉద్యోగంలోంచి బయటపడ్డాను —”

“క్షువరకల్యాణమై!” అని పూర్తిచేశాను.

“కనుకనే ఇన్నాళ్ళూ మళ్ళీ దానిజోలి ఎత్తకుండా ఉండగలిగాను!”

“ఇప్పుడు మళ్ళీ కొత్తప్రవేశానికి ప్రయత్నిస్తున్నావా?”

“ఇంకానా? బాగాబుద్ధొచ్చింది! జీవితంలో ఇక ముందు యీ పాడుజూదం ఆడకూడదని పెద్ద బట్టుపెట్టుకున్నాను.”

“ఇంకేముంది—నిర్విచారంగా నిద్రపో!”

“పేకాట గొడవ నాకేం పట్టింది—అసలు సమస్య నా భార్యతో—”

“అన్నట్టు మరిచిపోయాను.... చెప్ప”

“నిర్ణీత కాలానికి గొలుసు ఎప్పుడైతే రాలేదో ఆమె అనుమానం హెచ్చయింది. రోజులు గడిచినకొద్దీ ఆమె ఓర్పు కూడా తగ్గటం మొదలుపెట్టింది. మొదట్లో ‘ఇదుగో— అదుగో’ అని వాయిదాలువేస్తూ ఎలాగో సర్దిచెప్పేవాణ్ణి. కాని నా మాటలన్నీ నీళ్ళలోని మూటలని గ్రహించేందుకు ఆమెకు ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. ఇక లాభంలేదని ఆమె పోట్లాడటం మొదలుపెట్టింది: రోజూ ఇంటికిపోగానే గొలుసు సంగతి ఎత్తి ఘోరంగా పోట్లాడేది. నేనుకూడా లేని కోపాన్ని నటిస్తూ, గంభీరంగా దబాయించే వాణ్ణి. తనచేత కాని తనాన్ని పెద్దగా ఏడుస్తూ బయటపెట్టటం నాకు భరించ శక్యం కాకుండా పోయింది ఈ పరిస్థితిలో ఉద్యోగంకూడా ఉండిందనే విషయాన్ని చెప్పే నాస్థితి మరీ ప్రమాదంలో పడుతుంది; ఉద్యోగంలేని భర్తనుచూస్తే ఏభార్యగౌరవిస్తుంది?”

“ఆ గొలుసు నేను తెచ్చి ఇవ్వతేను. నన్నెందుకు చంపుతావు—అని ఖచ్చితంగా చెప్పేసెయ్”

“ఆమె వివేచిత్తిలో లేదు. నేను తెచ్చి ఇవ్వగలననీ, కాని టలాయిస్తున్నాననీ, ఎలాగైనా ఆశ వదలకుండా పట్టుబడితేనే కాని నేను తేననీ ఆమె అపోహపడుతోంది. నా అసమర్థతను మాత్రం నమ్మేందుకు నిరాకరిస్తుంది....”

“ఇలాగే మరికొన్ని రోజులు సాగితే యీ ఉన్న ఆశ అడుగంటుతుంది; అప్పుడిక నమ్మక తప్పేదికూడా ఉండదు”

“అంతా వినకుండానే సలహాలివ్వవోక. ఏదారు రోజు ల్నుంచీ ఆమె నిమోనియాతో మంచ మెక్కింది. డాక్టర్ శాస్త్రి చికిత్సచేస్తున్నాడు. బతికే ఆశలు ఒహుకొద్ది అని చెప్పాడు. అత్త గారూ, మామగారూ, మరదలూ కూడా వొచ్చారు. నిరాశతో వాళ్ళంతా కంటతడిపెడుతూవుంటే, నాకూడా బావుర్న ఏడవాలనిపిస్తూవుంటుంది. ఆ ఇల్లోక యమలోకంగావుంది. అందులోనూ ఫిట్సుకూడా ఆరంభమైనవి. పాడువ్యాధి ఆమెకు బతకనివ్వటమూ లేదు, చావనివ్వటమూ లేదు. యీ వ్యాధితో బాధపడుతూకూడా నేను ఇంట్లోకాలుపెట్టటం తడవుగా ‘ఏమండీ! గొలుసు తెచ్చారా?’ అని మొదలుపెడుతుంది. అంతవరకూ శ్వాస ఆడక బాధపడుతూ, బలహీనతతో మాట్లాడేశక్తి లేకుండా పడివుండి, నేనుపోగానే ఎగిరిమీదికి దూకుతూన్నట్లు ఇంటికప్పు ఎగిరి పొయ్యేకంఠధ్వనితో అలానిలవదీసి అడుగుతూంటేనిలువునా నీరై పోతున్నాను. ఆగొలుసు నిజచరిత్ర మిగతావాళ్ళకుసరిగ్గా

తెలియకపోయినా, అదేదో అతివిచిత్ర సంఘటన ఐనట్లూ, ఆ తప్పంతా నాదేనన్నట్లూ, అసలు ఆమెను యీ స్థితికి లాగింది ఆ గొలుసేనన్నట్లూ—నావైపు అనుమానంగా, ఒక కూనీ కోరును చూసే ఏవగింపు చూపులతో చూస్తున్నారు. ఇంట్లో ఉన్నంత సేపూ గొలుసుబాధ : యీ బాధ పడలేక అందరూ వెళ్ళేదాకా క్లబ్బులోనే కూర్చుంటున్నాను. కాని మరణావస్థలోవున్న భార్యను ఎలా మరిచిపోయ్యేదీ? దగ్గర్లోనే ఉండి భార్య మృతశయ్యదగ్గర లేకపోతే రేపు లోకులు నా దుర్మార్గాన్ని బుర్రకథలుగా చెప్పుకుంటారనే భయం కూడావుంది. పోనీ యీలోపుగా దాని ప్రాణి పోయిందేమో సగం బెడద వొదులుతుందని—ఏ అర్థరాత్రో ఇంటికి వెళ్ళే—అంతకు క్రితం కిందదింపిన ఆమె బొందిలోకి—నిజంగానేపోయిన ప్రాణి తుఫానులాగా వొచ్చిపడుతుంది. వెంటనే గొలుసు విషయం మొదలు. నేను ఆమెను ప్రేమించి పూజిస్తూ గౌరవించిన సంఘటనలుకానీ, ఆమెకు చేసిన ఉపకారాలుకానీ ఏవీ జ్ఞాపకంలేవు; నేను చేసిన ఒక్క అపకారమూ—వెధవగొలుసును తీసుకువెళ్ళిన సంఘటన వొక్కటే ఆమెకు అంత్యక్షణాల్లోకూడా బాగా జ్ఞాపకంవుందంటే నిజంగా ఆశ్చర్యంగానేవుంది!....మరీ రెండు రోజులుంచీ ఆమె కంఠధ్వనిలో బాగా మార్పువొచ్చింది. ఆరోగ్యం బాగా క్షీణించటం వల్లనేనేమో? పాలిపోయిన ముఖంలో నుంచి కాంతిహీనమైన కళ్ళు తెరిచి, దీనంగా, జాలిగా బాధగా నావైపు చూస్తూ 'గొలుసు తెచ్చారా?' అని అడుగుతుంది. పూర్వలాగు దబాయించి అడిగినప్పటికన్న,

ఇలా అరించే కంఠధ్వని నన్ను మరి బాధపెట్టసాగింది. మరదలు పిల్లకూడా ఇక ఆగలేక 'బావా! ఏం గొలుసూ?' అని మొదలుపెట్టింది. ఏంజవాబు చెప్పేదీ?... ఆమెమాత్రం ఆ గొలుసు చూడందే ప్రాణం విడవదనే నమ్మకం నాకు దృఢంగా ఏర్పడ్డది. ఒకవేళ గొలుసు చూడకుండానే ప్రాణం పోతేమాత్రం-దయ్యమై ఆ గొలుసు కోసం నాప్రాణం తియ్యక మానదు! గొలుసు చూసేవరకూ దాని ప్రాణి అలా కొట్టుకు లాడుతూవుంటే ఏం చెయ్యాలోతోచక చస్తున్నాను—”

శంకరం చెప్పిందంతా కళ్ళముందు కట్టినట్లుగావుంది. క్షీణదశలోవున్నరోగి ఆకృతీ, ఆమంచంచుట్టూజేరిన ఆత్మ బంధువుల నిరాశావిలాపాలూ, ఆరాటమూ, ఆవేదనా— ప్రాణం ఆమె గొంతుకలో కొట్టుకులాడటమూ-వీడు మెల్లిగా దొంగతనంగా వంటింట్లో ప్రవేశించే సిల్లిలాగు ఇంట్లోకి వెళ్ళటమూ-ఆమె ఆశమళ్ళీరేగి పీణిదీనంగా గొలుసు అడగలమూ, వీడు నీరై పోవటమూ-వీడి అవస్థ తేలిగ్గా గ్రహించు కున్నాను. ఏంసలహా ఇచ్చేట్టూ?

“ఒక్కసారి ఆగొలుసును ఆమెకు చూపుతేచాలు. హాయిగా ప్రాణంవోదులుతుంది. చావబోయ్యేముందుకూడా యీ వింతకోర్కె-యేమిటో నాకు అర్థం కావటంలేదు —” కన్నీరు ఒక్కటే తడవుగా పాలిపోయిన వాడిముఖకళను నేను భరించలేకపోయాను. అందులోనూ మరణావస్థలోవున్న భార్య స్వల్పకోరికను తీర్చలేని అనమగ్నడి అవస్థ!

“ఒక్కసారి ఆగొలుసు తీసుకు వెళ్ళు—”

“ఎట్లా? మూడువందలనూపాయిలకు తాకట్టులోవుంది. అది విడిపించి తీసుకువెళ్ళి ఆమెకు చూపుతే - ఆతరువాత ఒకటి రెండురోజుల్లో గొలుసు అమ్మెయ్యవొచ్చు.”

శంకరానికి సహాయంచేసి తీరాలనే నాఆత్మబోధ వృధాపోలేదు. ఆగునెలల స్నేహమే అయినా, నెలతిర క్కుండానే అది ‘అరేయ్’ ‘ఒరేయ్’ మెట్టుదగ్గరకు వొచ్చింది. ఇంతత్వరగా అభివృద్ధిచెందిన స్నేహాన్ని రుచిమరిగాక, వొదలటం బహుకష్టం. అందులోనూ నేనంటే ఎంతో అభిమానంగా ఉంటాడు! వాడికి ఆస్థియేమీలేదని వాడే చెప్పున్నాడు; ఐతేమాత్రమేం? మాక్లబ్బుస్నేహాన్ని క్లబ్బు స్నేహంగానే కాకుండా వేరొకరూపంలో దాన్ని బంధించాల్సిన అవసరం ఎప్పటికైనాతప్పదు. ఇప్పుడు వాడిదీనస్థితి నాజాలిగుండెను కరిగించింది; యీ సమయంలోనే స్నేహం విలువను గూపించుకోవటం మంచిది అదీకాక పైకాన్ని రెండు రోజులపాటు అడ్డంగాపెడితేచాలు—రెండుప్రాణుల సమస్యను తీర్చినట్టే! మొదటిప్రాణి యీజీవితపు ఆవలిగట్టు ప్రయాణాన్ని వెంటనే సాగిస్తుంది; రెండోప్రాణి కల్మషాత్మకంపెట్టే బాధనుంచి దూసుకుంటుంది. శంకరం ఎవరైతేనేం? తోటిమానవుడు; స్నేహితుడు, వాడు నానుంచి నానుభూతిని కోరేందుకు యీ రెండుకారణాలేచాలు.

“ఆపైకం నేను ఇస్తాను, కాని నువ్వు రెండురోజుల్లో సర్దెయ్యాలి. ఎందుకంటే— అది ఇతరులెవరో నోదగ్గర దాచుకున్నాడు; ఏక్షణాన్నయినా-దాస్థితిరిగి ఇచ్చేయ్యాలిన్న బాధ్యత నాకువుంది.... తెలిసిందా?” అన్నాను.

వాడుకృతజ్ఞతా పూర్వకంగా నాకళ్ళల్లోకిచూసి అన్నాడు; “ఇంత క్లిష్టపరిస్థితిలో సహాయ పడ్డవాణ్ణి నేను తుడుగా చూసుకోలేను — దైవంగానే చూసుకుంటాను. గొలుసుచూడగానే ఆమె హాయిగా ప్రాణంవిడుస్తుంది.... వెంటనే గొలుసుఅమ్మి నీపైకం తెచ్చిచ్చస్తాను....నీ మేలును మాత్రం యీజన్మకు మకువను....”

వాడికి పైకం ఇచ్చి ఓదాపుమాటలతో ధైర్యంచెప్పి సాగనంపాను.

2

నాలుగురోజులు గడిచినా, శంకరం అంతులేదు. వాపం-వాడిభార్యకు ఎలావుందో? గొలుసుచూసింది మొదలూ ఆరోగ్యాన్ని పుంజుకుంటూవుందేమో! ఇదే నిజమైతే, రెండోసారి ఆమె శంకరానికి గొలుసుఇవ్వదు, శంకరం అప్పుగాతీసుకున్నపైకం మళ్ళీ తిరిగిరానూరాదు .... వెధవ డబ్బు పోతేమాత్రమేంలే-వాడు రెండోపెళ్ళికోసం శ్రమ పడకుండావుంటేఅదేచాలు! లేక గొలుసువేసుకోనే ప్రాణాన్ని వాదిలిందేమో?... ఊహించి లాభంలేదు. పరిస్థితిఏమిటో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం పెరగజొచ్చింది. వాడిఇల్లు ఎక్కడోకూడా నాకు తెలియదు.

డాక్టర్ శాస్త్రి చికిత్సచేస్తున్నాడని వాడన్నమాట చప్పున గుర్తొచ్చింది. నాయంత్రం డాక్టర్ కనిపించగానే అవతలికి పిలిచి “శంకరంభార్యకు ఎలావుందీ?” అనిఅడిగాడు.

“ఏశంకరం?” అన్నాడు శాస్త్రి.

మనశంకరమే! చిత్తూరునుంచి ట్రాన్స్ఫరై కలక్టరా ఫీసుకుగుమాస్తాగా వచ్చాడే.... ఆరునెలలక్రింద ఉద్యోగం ఊడిందే? .... ఆచీట్లపేక సెకన్ లో గంటలతరబడి కూర్చుంటాడే.... జ్ఞాపకం రాలా ?”

“చిత్తూరు శంకరమా! వాడిపెళ్ళానికా ? ఏం ?”

“నిమోనియాటగా ! నువ్వు చికిత్సచేస్తున్నావటగా?”

శాస్త్రి పెద్దగానవ్వి “వాడిపెళ్ళానికి ఏ రోగమూ వచ్చేందుకు వీలేదు !” అన్నాడు.

“ఆమె మావనమాత్రురాలుకాదనా ?” అన్నాను.

“అదికాదు.... వాడి కసలు పెళ్ళామేలేదు : ఇంక వరకూపుట్టి వీడికోసం సిద్ధంగా వుందోలేదో కూడా అనుమానమే : ఒకవేళ నువ్వన్న నిమోనియా వాడిపెళ్ళానికై ఉండదు. వాడికేవలంకాని :”

నాగుండె కొట్టుకోవటం ఆగిందేమోననిపించింది. యీవెళవ ఎంత పెద్ద అబద్ధమాడాడు ! డబ్బుకోసం పెళ్ళి చేసుకున్నాడు: డబ్బుకోసం భార్యగొలుసు తీసుకున్నాడు; దాన్ని జూదంలోఓడాడు; గొలుసుపొయ్యాక భార్యదేని కనుకొని, ఆమెకు నిమోనియా తెప్పించాడు; చివరకు ఆమెను చంపేందుకు నాదగ్గర మూడొందలు భరణంగాకూడా తీసుకున్నాడు : ఏమైనా, ఆరోగిష్టి మంచమూ, చుట్టూ జేరిన రోగి ఆత్మబంధువుల ఆవేదనా, చిన్నపాముపిల్లలాటి గొలుసు

ఆమెకళ్ళముందు ఆడితేనే కాని పోనని పట్టుబట్టిన ఆమె మొండిప్రాణి ఆరాటమూ - ఇవన్నీ నాకళ్ళముందునుంచి ఇంకాపోలేదు. శంకరం యీవిషయాల్ని నామీద ఎంత గొప్పగా, బాగా రుద్దగలిగాడంటే డాక్టర్ మాటల్ని అనుమానించటమేకాక, ఒక వేళ అవి నిజమైనా కనీసం ఒక సంవత్సరం పాటైనా ఆ దృశ్యాన్ని మరిచిపోలేను!

ఎదుటవున్న డాక్టర్ మాటలతో నాముఖం వెలవెలబోయింది; దృష్టిపథంలో లేని ఆ శంకరంగాడి మీద కోపంతో ముఖమంతా ఎర్రబడేందుకు సిద్ధంగావుంది. విరుద్ధజాతికి చెందిన రెండు ఫీలింగ్స్ ఒకదాని వెంటకేవేరొకటి రావటంవల్ల ఆ ఛాటికి చప్పున తట్టుకోలేక పొయ్యాను. ఎందుకోగాని గట్టిగా నేలమీద తన్నాను.

ఆ ఫీలింగ్స్ తనవి కాకపోయినా, ఆ తన్నిన తన్ను తననేనన్నట్టు శాస్త్రీ ఎగిరిపడి “ఏం-ఏమైంది?” అని ఒక కొత్త కేసు దొరికినట్టు నా పాడిని పరీక్షించేందుకు చెయ్యి జూపాడు. నేను చప్పున చేతిని వెనక్కు లాక్కొని “రోగ్! మోసగాడు!” అన్నాను; అన్నాక, ఎందుకు కొందరబద్ధానా అనిపించింది.

“ఎవరూ?” తననే అనుకున్నట్టున్నాడు!

“శంకరంగాడు!”

“ఏం....ఏం చేశాడూ? గొలుసుకథ కాని నీకు చెప్పాడేమే?”

ఐతే యీగొలుసుకథ వినేందుకు నేను మొదటివాణ్ణి కాదన్నమాట! నాలాగే మరికొంత మంది ఇదివరకు మోసపోయే ఉన్నారన్నమాట! నాకుతోడుగా నాతోపాటు కంఠంకలిపి ఏడ్చేందుకు మరికొందరు ఉన్నారన్నది ఒకరకంగా ఓదార్పుగా కూడావుంది.

శంకరంగాడు నాకు చెప్పిన కథంతా డాక్టర్ కు చెప్పాను. శాస్త్రీకి సస్పెన్సు యేమీ గోచరేదు.... నాకన్న ముందుగానే యీకథను వినిఉన్నాడాయె! అందులోనూ ఇది మూడో నారట! కథమాత్రం మక్కికి మక్కి సరి పోయింది....

“నాకు అర్థంగాక అడుగుతాను.... నువ్వుపైకంఎలా ఇచ్చావంట ? డాక్టర్ కు నై ఉండికూడా !”

“వాడికథలో ఆ నేర్పువుంది నాకు చెప్పిన కథలో కొద్దిమార్పుకూడా వుందిలే! అందులో వాడింకా వివాహమాడని వాడిభార్య ఇక్కడికి ఇరివై మెళ్ళ దూరంలోవున్న పల్లెటూరిలో గొలుసుకోసం కలనరపడుతూ నిమోనియాతో మృత్యువును ఎదురుచూస్తూవుంది. డాక్టర్ వృత్తిలో తీరికలేక ఛస్తున్న నన్ను రమ్మంటాడేమోననీ, అందులోనూ ఆశలన్నీ వాదులు కున్న రోగికోసం వెళ్ళటం ఎండమావు అని తెలిసి వుండి కూడా దానికోసం పరుగెత్తటం లాటిదనీ—ఎలా దూసుకుందామా అని ఆలోచించాను. కాని మహానుభావుడు గొలుసు ఖరీదు మూడుపందలూ మాత్రమే వసూలుచేసి

వాదిలినందుకు తరువాత నేను పరమానంద భరి తుణ్ణయ్యాను.”

“ఎతే యీబక్క గొలుసూ ఇంతవరకూ ముమ్మాటు తాకట్టులోకిపోయి, ముమ్మాటు లోకుల చందాల మీద విడిపించబడ్డ దన్నమాట....”

“మళ్ళీ తాకట్టులోకి పోదనే నమ్మకం ఏదీ?”

“ఎన్నిసార్లన్నాపోవచ్చు. మనిద్దరికీ ముందు ఎవరూ?”

“పోట్లీస్తీడరు—”

“స్తీడరుకూడా టోపీపడ్డాడూ ! అతనికి ఎంతకు వేశాడూ ?”

“వాడిలోకూడా ధర్మం ఉన్నదిరా! ఒకడి ఎక్కువ, ఇంకోడి తక్కువాలేదు. గొలుసు ప్రస్తుత పెడ్యూల్ రేటు మీడువందల రూపాయిలు....టాక్సులేదు !”

“వీడి యీభార్యను నిమోనియాతో బాధపడుతూ బతకనివ్వటం మనసంఘసభ్యుల ప్రాణాల్ని తియ్యటమే ! కనుక ఆమెను చంపటం మనవిధి !”

“అంతవరకూ నేను చూడగలను; కాని ఇంకో భార్యను తీసుకొచ్చి ఆమెకు టైఫాయిడ్ నూ, ఇంకా ఖరీదైన గొలుసునూ తెస్తే ?” అన్నాడు శాస్త్రి.

“సరేకాని....యీ సంగతి ఇంతకుముందు నాతో ఎందుకు చెప్పలేదూ?” అన్నాను.

“టోపీపడ్డది కాక, ఏమని చెప్పుకోనూ? ఇప్పుడు ఇద్దరమూ వినాయకుడి బొడ్డులో వేలు పెట్టిన వాళ్ళమే కనుక, మనముద్య రహస్యం లేకుండాపోయింది—”

డాక్టర్ మాథ్యానికి నాకు నవ్వు వచ్చింది.... కాని నవ్వులేదు; ఎందుకంటే ఏలోపానికైతే నేను నవ్వాలో, అదేలోపం నాలోకూడా ఉందాయె; యీగొలుసుకథ వినని వాడెవడన్నాదీన్ని తెలుసుకుంటే, నానుభూతిచూపడుసరికదా— మమ్ముమాసి నవ్వుతాడు కూడాను! అందుకని చచ్చినట్టు దీన్ని జీవిత రహస్యంగానే ఉంచుకోవల్సిన అవసరం ఏర్పడ్డది!

“ఏమైనా వీడు భలే కథకుడు.... ఒక్క తెలుగు కథకు మూడోదిల రూపాయలు వసూలు చేశాడు!”

“అందులోనూ తెలుగు కథలంటే ఏవగించుకునే మనదగ్గర!”

“నీ లెక్కప్రకారం ముగ్గురిద్దరకథను అచ్చకూడా వెయ్యకుండా నోటిమాటల్తో చెప్పి.... మనకు ఏవిధమైన కష్టమూ కలగకుండా మన మనస్ఫూర్తిగా ఇచ్చేట్టుగా చేశాడు”

“మనకు తెలిసినంతవరకూ ముగ్గురే! మనకు ముందు కానీ, వెనుకకానీ ఇంకా ఉండి ఉంటారు. వాళ్ళకూడా క్రమంగా బయటపడతారు!”

“వీణ్ణి కథకుడు అనటంకన్న మాంచి నటకుడు అనటం మంచిది. చెప్పేప్పుడు ఎంతో మంచి సంగీతం వింటూ తన్మయత్వంలో ఉన్నట్టుగా వుంటుంది. ఆ సంగీతానికి మతి

పోయి నాట్యంచేసినట్టయింది!.... అసలు కథ వీడి స్వంతమో లేక ఎక్కడన్నా వల్లవేశాడోకాని .... చెప్పేవిధానం మాత్రం వండర్ ఫుల్!”

“ఏమైనా వీడు మొనగాడురా బాబూ!”

3

ఆ రాత్రి నిద్ర పట్టే సూచనలేమీ కనిపించలేదు. మోసపుమాటల్లో స్నేహాన్నికూడా లెక్క చెయ్యకుండా, కాల्పనిక సంఘటన (దుర్ఘటన!) సహాయంతో శంకరం గాడు డబ్బు వసూలు చేశాడనే కోపమూ, దీనికి ఏవిధంగా ప్రతీకారం తీసుకోవాలనే ఆలోచనాభారమూ వేధించ సాగినయ్యాయి. అదేమొత్తం ఏ జేబుదొంగో, కన్నపుదొంగో వుచ్చుకొని ఉన్నట్టయితే యీ ఆవేదనకు దూరమయ్యేవాణ్ణి!

ఆలోచనలతో తల దిమ్మెక్కిపోయింది. ఇక ఎట్లాగూ లాభంలేదని కృత్రిమ మనశ్శాంతికోసం సినిమాకు బయలుదేరాను. దారిలో డాక్టర్లుకూడా కలుపుకొని అతనికారులోనే వెళ్ళాను.

సినిమా బుర్రకేమీ ఎక్కేట్టుగాలేదు. ఎంతసేపూ ఆ శంకరంగాడే మనస్సును పిండుతున్నాడు. వీడు నాడబ్బుతో పాటు నా మనశ్శాంతినీకూడా తీసుకువెళ్ళాడుకదా!

సినిమా ఐపోయింది. కారులోనే ఇంటికి మళ్ళాం. డాక్టరు డ్రైవ్ చేస్తున్నాడు. వేగంగా వచ్చే కారు ఒక్కసారిగా ఆగిపోయింది. ఆ కుదుపుకు నా నిద్రమత్తంతా

వొదిలింది; కాస్తయితే ముందున్న అడ్డాన్ని నాబుర్ర చీల్చి పారేసేది!

“ఏమిటి?” అన్నాను....

“ఎవడో రోడ్డుకు అడ్డంగా పడి ఉన్నాడు. కాస్తయితే కాకు వాడిమీది నుంచి వెళ్ళిపోయ్యేది”

ఇద్దరమూ దిగివెళ్ళాం. ఆ కారులైట్లలో ఆ వ్యక్తి తప్పతాగి ఒళ్ళు తెలియని స్థితిలోపడివున్నాడని గ్రహించాం. దగ్గరకురాగానే వెంటనే వాణ్ణి శంకరంగా గుర్తించాం. ఇది తెలుసుకునేప్పటికి ఆ వ్యక్తిమీద సానుభూతి సగం తగ్గింది. కాను మీదినుంచిపోయినా బాగుండే దనిపించింది.

కాని ఎంత చెడ్డా స్నేహితుడు! అదీకాక రక్తమాంసాల మానవవృద్ధయమంటూ ఉండగా వాణ్ణి ఆ స్థితిలో విడిచివెళ్ళటం అసంభవం! మోసగాడుగా ప్రవర్తించినందుకు వాడిలాచూడబడ్డాడుకాని, లేకుంటే వాడికి — ఏ ఇతర పాంథుడికి, ఏ అపరిచితవ్యక్తికైనా జరిగే సపర్యలు జరిగేవే! ఆ అపరిచిత వ్యక్తికన్న వీడేం శక్కువ తిన్నాడూ? ఒకవేళ మే మిలావొదిలి వెళ్ళినా, మావెనుక వొచ్చేదో, లేక మాకు ఎదురువొచ్చేదో, ఏదో వొక బండి యీ చీకటి రాత్రిని వీడి రక్తం రంగుతో తడపక మానదు.

“ఏం చేద్దాం?” అన్నాను. డాక్టర్ అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకుందామని.

“ఇంటికి తీసుకువెళ్దాం....” అన్నాడు డాక్టర్.

దీనావస్థలోవున్న మానవుడు మా ఇద్దరికీ ఒకేరకం

అభిప్రాయాన్ని ఇవ్వగలిగాడు. తప్పని సర్కెందని ఒకపక్క-
నొచ్చుకుంటూనే వాణ్ణి మెల్లిగా డాక్టర్ ఇంటికి జేర్చాం.

మనిషి స్పృహ లేకుండా పడివున్నాడు. బట్టలన్నీ
దుమ్ముకొట్టుకొని ఉన్నయ్. అలసి పోయిన ఆ ముఖంలో
తనుకూడా ఒకరకం ఆనందాన్ని అనుభవించగలుగుతున్నా
ననే తృప్తికనబరిచే వెలుగు....ఉండి ఉండి సన్నగా సంగతి
తెలియనివార్తను భయపెట్టేట్లు నవ్వే నవ్వే ద్వారా సూచిస్తు
న్నాడు. కళ్ళముూతలుపడి ఉండటంవల్ల వాడి ఫీలింగు రహ
స్యంగా ఉండి పోయింది.

“అసలు బతుకుతాడా?” అన్నాను. యీ దుర్మా
ర్గుణ్ణికూడా ఎలాగైనా బతికించాల్సిన బాధ్యతవున్న మానవ
త్వాన్ని లోలోన దూషించుకుంటూ.

“ఎందుకు బతకదూ? అరగంటలోనే బాగా తెలివి
వొచ్చేస్తుంది ”

నేనేమీ మాట్లాడలేదు. డాక్టర్ ఒక్కడూ ఉపచా
రాలుచేసి ముఖాన చన్నీళ్లు కొట్టాడు. ఇరవై నిమిషాలు
గడిచేప్పటికల్లా శంకరం క్రమంగా మన లోకానికి దిగుతు
న్నాడు. పామును మంటల్లోంచికాపాడి, దానికి ఉపచారాలు
చేశాక దానిప్రకృతి ప్రకారం అది పడగవిప్పుతూన్నట్లు -
శంకరం కళ్లు తెరిచి మోచేతుబుమీద లేచేందుకు ప్రయత్ని
స్తున్నాడు.

“ఏరా! బాగా తెలివొచ్చిందా?” అన్నాను, యీ
క్షణానమాత్రం వాడితప్పల్నిక్షమించగలిగినట్లుగాతోచింది.

“ఎవరూ! నెంకటేశం!” మొదట గొంతునుపట్టి కనుక్కున్నాడు.... తరువాత కళ్లు తెరిచి సరిపోల్చుకున్నాడు.

వాడు బాగా తెలివికి వచ్చాడని గ్రహించగానే వాడి ఘోరనేరం గుర్తుకొచ్చింది.

“ఆఁ. నేనేలే! నీభార్యకు ఎలావుందీ?”

డాక్టర్ విరగబడి నవ్వుతున్నాడు.

“నవ్వుతున్నావురా శాస్త్రీ? నాకు భార్యలేదని నవ్వు వోకండి.... వచ్చేవారంతో పెళ్ళిచేసుకుతీరుతాను!”

“చేసుకో.... వారానికోకసారి నిమోనియావొస్తుంది. మళ్ళీ గొలుసుపాతం గొలుసులాగే అందరికీ చెప్పవొచ్చు.... కాని యీసారి గొలుసుకథ నిజంగా జరిగేను!”

“వెధవ మూడొందలు చందాలు వేశారోలేదో- శుభమాఅంటూ నేను పెళ్ళి చేసుకోబోతూవుంటే — నా భార్యకు (?) నిమోనియా రావాలనా మీరుకోరేది?.... నేను హాయిగా రోడ్డుమీద చల్లగాలికి పడుకునివుంటే నన్నెలా వెతికి పట్టుకున్నానూ?”

“నిన్ను వెతికి పట్టుకోపోతే— ఆ చల్లగాలితోపాటు నీ శరీరంకూడా మంచుగడ్డలే చల్లబడేది. రోడ్డుమీద చల్లగాలే నీకు ఇష్టమేలే — తక్షణం నిన్ను ఏరుకొచ్చినచోట ఏరుకొచ్చినట్టే పడేసివొస్తా!” అన్నాను.

“కలలోకూడా గొలుసుకథ చెప్తూన్నట్టున్నాడు పాపం!” అన్నాడు డాక్టర్ పోయినడబ్బు పోనేపోయింది. ఇక

మిగిలిందీ, మేము చేయగలిగిందీ తలవాచేట్టు చివాట్లు పెట్టి కొంత మనశ్శాంతి పొందటమే!

“ఏడిశాల్లేవోయ్! బోడి మూడొందలకు నన్ను దూషించే అర్హత మీకు ఎక్కడిదోయ్? ఏదో యీరాత్రి ప్రమాదాల పాలుకాకుండా నన్ను రక్షించారు కనుక మిమ్ము క్షమించాను!.... పోతే మాటిమాటికీ ‘గొలుసు’ అని వాగు తున్నారు; అదేమంత చౌకపదార్థ మనుకున్నారా? మీకు ఇచ్చిన గొలుసును మళ్ళీ కొంటేనే కాని నాదెబ్బ మీకు తెలియదు. ఉండండి—” అని జేబులోంచి ఒకబొత్తిక రెస్పి నోట్లు తీశాడు. పచ్చకాగితాల్నిపట్టి నాలుగైదు వేలకు తక్కువకాని మొత్తం ఉన్నదని తెలుస్తూనేవుంది. మూడు పెద్దనోట్లు నామీదికీ, మూడు డాక్టర్ మీదికీ విసిరిపారే శాడు. వీడి ప్రజ్ఞను పూర్తిగా తెలుసుకోకుండానే వీణ్ణి దూషించినందుకూ, ఇకముందు వీణ్ణితిట్టే అవకాశాలన్ని టికీ నీశ్శధార పట్టినందుకూ లోలోన నొచ్చుకున్నాను.

“ఇక మిగిలినదాంతో ఇరవై గొలుసులు కొంటాను. ఇరవైమంది పెళ్ళాలకు దిగేస్తాను.... బోడిక్లబ్బు. ఇదీ వొక క్లబ్బేనా? పచ్చకాగితాలుపెట్టి పలాసు ఆడే మొగాడు ఒక్కడన్నా వున్నాడూ? ఊళ్ళో పాపర్లందరూ ఇస్త్రీగుడ్డలు శ్రేణుకొని తయారవగానే సరా?— రెండురోజులు ఆటలో కూర్చుంటే ఏడువేలు.... గుడ్లు మిటకరిస్తావేరా— ఇదుగో.... ఏడువేలు.... నువ్వు ఏడుస్తున్నట్టున్నావే!”

